

fuzinar

Leto XXIII

Ravne na Koroškem, 15. avgusta 1986

Št. 8

ZLATO ODLIČJE Železarni Ravne

Tudi v Jugoslaviji smo že pred leti pričeli intenzivno razvijati tehnologijo izdelave sintranih izdelkov. Nekatera podjetja so tu dosegla lepe uspehe, kot npr. Feriti Ljubljana, TRO Prevalje, KOMET Zreče in druga.

Za večino pa je bila ovira za še hitrejši razvoj nabava stiskalnic, dokler ni Železarna Ravne uspela razviti in izdelati stiskalnice tipa SPM.

Ni naključje, da smo se odločili za razvoj in izdelavo teh stiskalnic. 20-letna tradicija je bila dobra osnova, da smo razvili mehansko stiskalnico, ki je zahtevna predvsem, kar zadeva točnost izdelave in uporabe ustreznih materialov.

Začetki snovanja te stiskalnice segajo v leto 1983, ko je na pobudo in ob pomoči strokovnjakov firme Feriti Ljubljana pričel naš konstrukcijski biro orati ledino. Veliko je bilo vloženega truda, da smo skonstruirali proizvod, ki se lahko primerja z uvoženim. Pri tem pa je treba poudariti, da imajo za uspel proizvod poleg konstrukterjev veliko zaslug tudi sodelavci iz PD in montaže tozda Stroji in deli ter sodelavci ETS.

S proizvodnjo in prodajo teh stiskalnic se je Železarna Ravne pridružila redkim svetovnim proizvajalcem in s tem dosegla prodajo znanja, saj smo glede na zahtevnost proizvoda dosegli ceno prek 10.000,00 din/kg. Kljub taki ceni pa je treba poudariti, da so vgrajeni predvsem domači materiali in izdelki jugoslovanskih proizvajalcev. Udeležba tujih firm znaša pod 5%.

To je torej le eden izmed mnogih proizvodov, zasnovanih, skonstruiranih in izdelanih v Železarni Ravne. Morda ne bo odveč, če čisto na kratko ponazorim, kaj smo med drugim delali v železarni zadnjih 20 let.

V konstrukcijskem biroju je bila izdelana dokumentacija za stiskalnice:

Sila stiskanja (Mp)	100	160	250	315	400	500	630	800	1000	1250	
Št. tipov	10	7	17	11	4	9	7	3	6	4	Skupaj 78

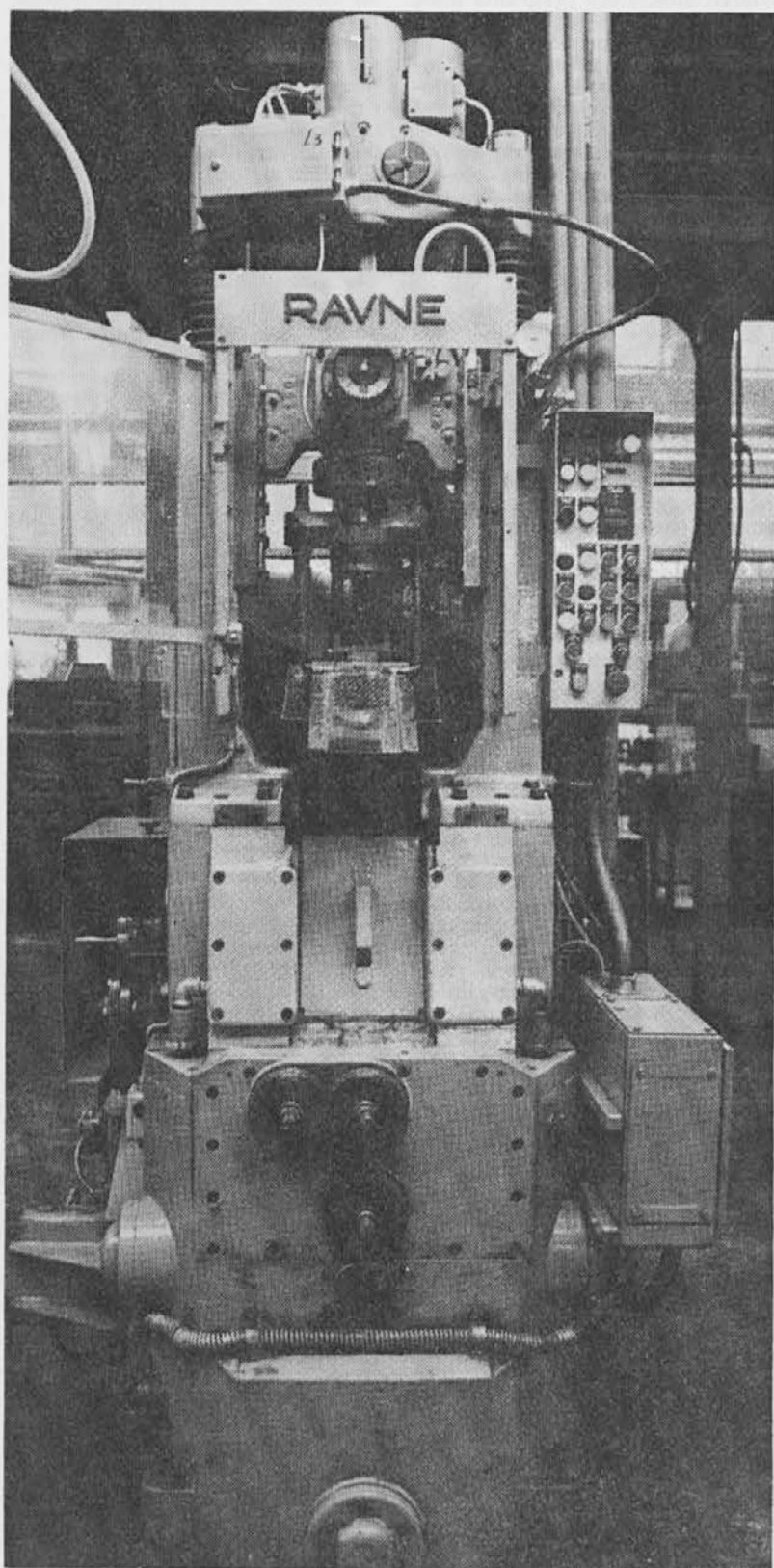
Za izdelavo vsakega od omenjenih tipov stiskalnic je poprečno treba izdelati 600 načrtov, kar v celoti znaša že kar zajeten kup papirja.

Razen stiskalnic pa smo v biroju zadnja leta izdelali še dokumentacijo za različne tipe hidravličnih stiskalnic, škarij, krivilnih in ravnalnih strojev, kovaških strojev, vrtljivih miz,

drobilcev, rafam in celotnih linij z dodatnimi napravami in avtomatizacijo.

To je torej delo nas konstrukterjev, ki je morda širšemu krogu ljudi premalo poznano in zato tudi nekoliko premalo cenjeno.

Teodor Dover

Stiskalnica za prašnate materiale SPM 16

STALIŠČA

skupne seje konference delegacij za zbor združenega dela in konference sindikata v zvezi z uveljavljanjem delegatskih odnosov in odločanja v zborih skupščine

1. V Železarni Ravne podpiramo vse predloge iz gradiva Uveljavljanje delegatskih odnosov in odločanja v zborih skupščine občine, ki imajo namen izboljšati in doseči večjo kvaliteto v samoupravnem delegatskem odločanju v družbenopolitični skupnosti.

2. Skupščina občine naj imenuje posebno delovno telo, ki naj z interdisciplinarnim pristopom na osnovi določenega programa dela, smernic za delo in v določenih rokih celovito preuči podane in druge predloge in pripravi konkretnije rešitve, ki so v predlogih v gradivu povečini preveč splošno zastavljeni.

Ob tem opozarjamo, da so dobra podlaga za nadaljnje delo tudi ugotovitve Kritične analize političnega sistema socialističnega samoupravljanja in stališča, ki smo jih ob razpravi o analizi oblikovali v občini Ravne.

3. V delovnem telesu naj bodo vključeni tudi predstavniki OZD in drugih dejavnikov, ki bodo lahko kreativno sodelovali pri pripravi predlogov sprememb in rešitev, ki morajo prinesiti kvalitetnejši premik pri delovanju delegatskega sistema.

4. Razprava o funkcioniranju delegatskega sistema mora biti zaradi njegove kompleksnosti celovita. Ni je možno voditi samo o enem segmentu delegatskega sistema. Ob tem namreč ugotavljamo, da je funkcioniranje delegatskega sistema še bolj kritično v sferi interesnih skupnosti tako v SIS družbenih dejavnosti kot tudi v SIS materialne proizvodnje.

5. Pri nadaljnjem analiziranju nakazanih problemov in pripravi konkretnih predlogov naj bo vodilo ugotovitev, da je delegatski sistem v resni krizi in da s skrivanjem resničnega stanja ter posplošenimi formulacijami, ki izključno zagovarjajo obstoječe stanje, ne bomo dosegli vsebinskega premika.

6. Podpiramo predloge za preučitev in spremembo pristojnosti posameznih organov in skupščine, tako zborov izvršnega sveta kot tudi spremembo metode dela, od-

pravo kratkih stikov v delegatskem komuniciranju. Vse to pa pomeni vsebinski poseg, ki bo zahteval argumentirano utemeljitev konkretnih sprememb splošnih aktov in več odločnih pobud za spremembo zakonskih rešitev; brez slednjih v občini bistvenih sprememb ne bomo mogli doseči.

7. Ob nekaterih vsebinskih vprašanjih, zlasti o tem, kdo in na kakšen način dejansko odloča, moramo posvetiti večjo skrb racionalizaciji delovanja delegatskega sistema, predvsem pa selekciji tako glede pristojnosti po nivoju, vsebini in obsegu zadev.

Kar zadeva dnevne rede in delegatska gradiva delegacije ugotavljajo, da je ravno neselektivnost eden od pomembnih vzrokov, ki mnoge delegate odvrta, da bi bolj zavzeto opravljali svoje delegatske dolžnosti.

8. Predlagamo, da se preučijo metode dela delegatov v zboru združenega dela republiške skupščine in dogovori način, po katerem bo v tem zboru združeno delo direktno imelo večji vpliv.

9. Zavzemamo se za večje pristojnosti izvršnega sveta, izvršnih organov in strokovnih služb. Pri tem pa menimo, da je treba ojačati kontrolno funkcijo skupščine oz. organov odločanja nasploh.

Oceniti je treba tudi smotrnost obstoja nekaterih komisij oz. drugih teles pri skupščini in po oceni predlagati spremembe.

10. Predlagamo, da se mora občina zavzemati za oblikovanje skupnih delegacij v delovnih organizacijah, za kar se bomo zavzemali tudi v železarni. Pobudo utemeljujemo s tem, da gre pri delovnih organizacijah za skupne interese, plane, cilje in skupno politiko za doseganje ciljev, skupno urejanje pomembnih vprašanj dela in poslovanja ipd.

11. Predlagamo, da se oblikuje v občini enotna strokovna služba SIS in občine, da se odpravi dvojnost, kjer imamo službe in organe, ki so pristojni za posamezno področje tako v občinski upravi kot v SIS.

12. Predlagamo preučitev stare ideje o eni SIS materialne proizvodnje v občini. Konkretno gre za združitev SIS komunalnega in cestnega gospodarstva in samoupravne stanovanjske skupnosti. Temu primerno je treba organizirati tudi strokovne službe, posebej pa razčistiti vprašanje interesnih skupnosti oz. izvajalcev dejavnosti.

Enako se zavzemamo za ponovno preučitev organiziranosti in delovanja krajevnih skupnosti, zlasti v strnjenih naseljih, kot so Ravne in Prevalje, ter posledično tudi bolj smotrno organiziranje strokovnih služb.

13. Predlagamo, da se preuči pobuda o združevanju nekaterih SIS družbenih dejavnosti. Pri tem menimo zlasti na SIS, ki se funkcionalno povezujejo v socialnem varstvu, zlasti otroško varstvo in socialno skrbstvo. Zavedamo pa se, da bodo tu potrebne spremeni-jevalne zakonske pobude.

14. Zavzemamo se za spremembo programov dela občinske skupščine, v katerih se morajo najti predvsem primarni interesi občanov. Opozarjamo, da se občinska skupščina v glavnem samo skupno sestaja, posamezni zbori pa ne najdejo svojega torišča dela.

15. Opozarjamo na že dolgo aktualno vprašanje programiranja in koordiniranja samoupravnih in političnih aktivnosti. Pri tem mislimo na občino, SIS in druge dejavnike. Menimo, da bi nosilec koordiniranja tako vsebinskega kot časovnega moral biti izvršni svet.

16. V okviru razmišljanj o spremembah s ciljem boljšega delovanja delegatskega sistema moramo podrobno analizirati komuniciranje v delegatskem sistemu v občini, saj so komunikacije često prekinjene ali nezadovoljive.

17. V železarni zahtevamo, da v najkrajšem možnem času po seji skupščine prejmemo sprejete sklepe in stališča, ne pa šele z gradivom za naslednjo sejo. S tem bomo uspeli povratno informirati delegate ter obveščati vse delavce. Še posebej pa zahtevamo pisne odgovore o tem, kako so bili sprejeti naši predlogi, pobude in vprašanja ne glede na to, če so bili odgovori na seji že ustno posredovani. S tem v zvezi opozarjamo tudi na korekten odnos z delegati na sejah.

18. V železarni se bomo ob predlogih za skupne delegacije dogovorili za določene možne oblike racionalizacije delovanja delegatskega sistema s ciljem njegovega boljšega delovanja.

DELAVSKI SVET SLOVENSkih ŽELEZARN

Novo izvoljeni delavski svet Slovenskih železarn se je sestel na svoji prvi seji 10. junija 1986 na Teharjih. Za svojega predsednika je izvolil Dominika Tomažina iz Železarne Store. Izvolil je novi izvršilni odbor in za predsednika predlagal našega Stanka Triglava. Na seji je razen tega sprejel naslednje pomembnejše sklepe:

- Sprejel je poročilo o poslovanju sozda v 1. trimesečju 1986. Zavezal je vse odgovorne v delovnih organizacijah sozda, naj si čim bolj prizadevajo za doseganje načrtovanih ciljev na vseh področjih.

- Sprejel je skupni program razvoja jugoslovanskega železarstva do l. 1990. (Objavili smo ga v prejšnji številki.)
- Sprejel je SaS o medsebojnem prevzemanju obveznosti in uresničevanju skupnega programa razvoja proizvodnje avtomobilov »zastava« od l. 1986 do 1995 s poudarjeno izvozno usmeritvijo, posebej na tržišče ZDA s pripombo, da se je treba s Crveno zastavo iz Kragujevca dogovoriti o pogojih sodelovanja, ki bodo upoštevali vse posebnosti, ki jih lahko sprejmejo Slovenske železarne glede na naravo naše proizvodnje.

- Sprejel je poročilo o izvajanju investicij v sozdu v l. 1985. Soglašal je s programom investicij Plamena Kropa »Investicije v amortizacijsko zamenjavo iztrošene opreme za prestrukturiranje proizvodnje«. Višina potrebnih sredstev znaša 1.496.832.000 din, od tega 32,5% lastnih sredstev, 11% združenih sredstev sozda in 56,5% inozemskih kreditov dobaviteljev. Samoupravnim organom Interne banke SZ je predlagal sodelovanje pri tej investiciji v višini 160.000.000 din iz združenih sredstev SZ.

- Soglašal je s programom investicij Metalurškega inštituta SZ »Razvoj toplotne obdelave jekla na MI«. Višina potrebnih sredstev znaša v tej fazi razvoja oddelka za termično obdelavo 99.830.000 din. Investitor bo s sredstvi RSS kril 40%, 60% pa bodo združena sredstva sozda v višini 60.000.000 din.

- Prav tako je dal soglasje za izdajo garancije za zakup oziroma nakup opreme v ZDA za Metalurški inštitut, in sicer za industrijsko peč z zmogljivostjo 300 kg za taljenje in litje ingotov, ulitkov in EPZ elektrod v vakuumu in naprave za kontinuirano vliivanje žice Ø 3–12 mm.

- V zvezi z izvajanjem skupnih nalog na področju SLO in družbene samozaščite je sprejel več sklepov. Te dejavnosti se v sozdu vodijo in usklajujejo v skladu z določili zakona, odlokov in sklepov samoupravnih organov.

- Ustanovi se komisija za SLO in DS, ki ima pristojnosti, navedene v zakonu. Akcijske konference OOKZ v delovnih organizacijah morajo predlagati vanjo po enega člana komiteja.

- Delavski svet je sprejel pobudo, da Železarna Ravne kandidira za nagrado Avnoj v letu 1986.

(Vir: zapisnik 1. seje delavskega sveta sozda)

Trojčki

Naše delo v juniju

V juniju smo za planom skupne proizvodnje zaostali 4,2 odst., v kumulativni 0,6 odst. Opremo smo presegli za 3,0 odst., v kumulativni 6,1 odst., prav tako tudi fakturirano realizacijo za 4,4 odst., zaostali pa v kumulativni za 5,4 odst. Dolarski izvoz smo dosegli 93,8 odst., v kumulativni 67,3 odst., dinarskega 78,2 odst., v kumulativni 53,9 odst. Vrednostni plan na domačem trgu smo presegli za 11,8 odst., v kumulativni 6,2 odst.

SKUPNA PROIZVODNJA

Jeklarna je dosegla plan skupne proizvodnje 95,7 odst., v kumulativni 101,5 odst. Plan ni bil izpolnjen zato, ker je ves mesec zaradi okvare stala indukcijska peč Siemens. Na 8/40 t el. obložni peči je prišlo do eksplozije vložka; peč je stala 7 dni. Poleg tega so bili zastoji tudi v Jeklolivarni in Valjarni in s tem manjši odvzem jekla. Oskrbljenost z vložkom je bila zadovoljiva. Skladišče jeklenih odpadkov je prepolno, tako da ni mogoče vedno držati asortimenta po razredih, kar vpliva na izpolnjevanje naročil.

Jeklolivarna tudi v juniju ni dosegla plana skupne proizvodnje, zaostanek 6,6 odst., v kumulativni 12,6 odst. Edini vzrok za to je že dva meseca trajajoči izpad visoko frekvenčne peči Siemens. Več bi proizvedli tudi, če bi investicijska izgradnja v livarni težke litine potekala hitreje. Zaskrbjenost z tozdu je velika tudi zaradi nizkih cen dela proizvodnega programa, saj z dosegajo prodajno ceno že dalj časa ne pokriva več niti materialnih stroškov (surovine, energija), kaj šele ostalega. Rešiti se morajo preprosto in investicijske izgradnje in tistega dela prodajnih cen, kjer ne pokrivajo niti materialnih stroškov. Na oboje pa Jeklolivarna sama ne more vplivati, ker je to v pristojnosti drugih.

V Valjarni so junija zaostali za skupno proizvodnjo 3,8 odst., v kumulativni pa še vedno beležijo prekorake 0,6 odst. Čeprav je v Jeklarni za dalj časa izpadla proizvodnja na 8/40 t el. obložni peči, je bila proizvodnja na težki progi dosežena 98,4 odst., saj so uporabili ingote iz zaloge. Nekoliko slabši pa je bil rezultat na srednji in lahki progi. Vzrok zaostanka je predvsem v drobnem asortimentu in povečanem deležu visoko legiranih jekel.

Predvideni plan skupne proizvodnje v Kovačnici je bil presežen za 0,9 odst., v kumulativni 2,6 odst. Dotok ingotov iz Jeklarne je bil nekoliko pod normalo, kar je neugodno vpliva-

lo na proizvodnjo. Izgubljeni so nadoknadili iz medfaznih zalog, ki so se s tem precej zmanjšale in bo to negativno vplivalo v juliju. Kvaliteta ingotov je bila zadovoljiva in tudi analizo zgrešenih šarž je bilo malo. Še vedno pa je nerešeno čiščenje ingotov za avtomatsko kovačnico. Izmeček je bil enak aprilskega, v skupnem pa še vedno v mejah normale, saj je bil v maju zelo nizek. Nekoliko je porasla neuspela proizvodnja, ki je v kumulativni prav tako v mejah normale.

Proizvodnja v Jeklovleku je potekala neprimerno bolj enakomerno kot v maju, vendar še daleč ne zadovoljivo, saj so za planom zaostali 26,9 odst., v kumulativni 32,5 odst. Zaostali so pri vlečenem jeklu 8,1 odst., luščnem 47,5 odst., brušenem 37,1 odst. in vlečni živi 1,3 odst. Vzrok so letni dopusti, saj so vložni material dobivali sproti ali le z nekajdnevno zamudo.

Od mehansko predelovalnih tozov so plan skupne proizvodnje presegli Orodjarna 11,4 odst., Industrijski noži 58,0 odst.; pri tem je bila visoko presežena proizvodnja gredic. Pnevmatični stroji 1,7 odst., TRO 4,6 odst., Kovinarstvo 25,9 odst., Armature 7,9 odst., in Monter 5,1 odst.

Za planom so zaostali TSD 26,3 odst., Stroji in deli 11,9 odst. Pri Industrijskih nožih — noži in brzorezno orodje 24,6 odst., Vzmetarna 13,7 odst., in Bratstvo pri proizvodnji pil 33,1 odst. Težave v tozdih nastajajo predvsem zaradi pogostnih okvar strojev, pomanjkanja nekaterih vrst vložka in bolniških izostankov. Predvsem v Vzmetarni so majhne serije in neugoden asortiment, v TRO pa še pomanjkanje naročil za krožne žage.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Količinska prodaja na domačem trgu je bila v juniju dosežena 116,2

odst., v kumulativni 119,0 odst., vrednostno pa 111,8 odst., v kumulativni 106,2 odst. Za količinskim planom so zaostali tozdi Jeklolivarna 3,2 odst., TSD 0,3 odst., Stroji in deli 5,8 odst., Ind. noži 20,2 odst., Vzmetarna 9,6 odst., in TRO 31,8 odst. Plan pa je bil presežen v Valjarni 26,0 odst., Kovačnici 7,4 odst., Jeklovleku 3,6 odst., Orodjarni 22,8 odst., Pnevmatičnih strojih 5,9 odst., Kovinarstvu 35,0 odst., Armaturah 1,7 odst., Bratstvu pri prodaji pil 21,4 odst. in Monterju 11,3 odst.

Vrednostni plan pa je bil presežen v Valjarni 25,6 odst., Kovačnici 27,3 odst., Jeklovleku 8,8 odst., Orodjarni 93,2 odst., Strojih in delih 17,4 odst., Pnevmatičnih strojih 16,0 odst., Vzmetarni 13,0 odst., TRO 1,3 odst., Kovinarstvu 45,9 odst., Bratstvu pri prodaji pil 37,7 odst. in Monterju 35,4 odst.

IZVOZ

Na konvertibilni trg smo ob polletju izvozili za 10,0 odst. več, kot smo si zastavili z operativnim planom.

V juniju so se vsi tozdi izvozniki izredno potrudili, da so se kljub občasnim problemom v proizvodnji planskim obveznostim čim bolj približali. Tudi na konvertibilnem področju so bili izvojni cilji doseženi. Zaradi še nadaljnega padanja cen jekla na nemškem trgu naši partnerji zadržujejo odvzem izdelanega jekla in ga večkrat pogojujejo z znižanjem dogovorjenih cen.

UVOZ

V juniju so se zaloge A — materialov iz uvoza še zmanjšale, vendar pa se razen pri FeCr suraffineju in FeMo še niso približale kritični meji enomesečne porabe. Z grafitnimi elektrodami smo do nadaljnega oskrblje-

ni, saj je TAM konec junija uspel ocariniti 200 ton poljskih elektrod, ki so bile uvožene še decembra lani v smislu deviznega združevanja.

Prispela je tudi ladja s kitajskim jedavcem, okoli 900 ton, tako da smo z njim oskrbljeni do novembra. Zaradi devizne nelikvidnosti bank pa imamo dosti večje težave z drobnimi nabavami — rezervni deli, orodje, brusne plošče itd. Na otvoritev akreditiva ne glede na znesek je treba čakati celo do dva meseca, odprti akreditivi pa imajo rok vnovčenja 45 dni ali več. Nakazila do tujine in prek konsignacij trenutno sploh ne gredo.

V juniju je prispela večina opreme po kreditu IFC (TOZD TRO in Industrijski noži) in projektu »K«. Vsa oprema je tudi že ocarinjena in je v fazi montaže.

NABAVA

Pri nabavi starega železa se je stanje normaliziralo zaradi zmanjšanih dobav. Pri nabavi fero legur so še vedno težave s FeCr affine in suraffine, zaradi okvar na drobilnih napravah v Jugokromu. Zadnje dobave letga so prispele v negranuliranem stanju.

Založenost tržišča pri polizdelkih barvnih kovin se izboljšuje in nam ne povzroča več tolikšnih težav pri izpolnjevanju zalog. Tudi nabava drobnih repromaterialov in rezervnih delov je bila zadovoljiva. Ostaja pa še odprta nabava nekaterih elektromotorjev za stiskalnice, za katere je dobavitelj Sever Subotica podaljšal roke na konec julija oziroma september.

Zaradi iztrošenosti modelov in spremenjenega proizvodnega programa v Železarni Štore nastajajo težave za pravočasno dobavo sklopov. Nabavna služba išče možnosti, da bi za surove ulitke sklopov našla drugega dobavitelja, vendar so možnosti majhne.

Pri kooperaciji so problemi s podjetjem Panonija, ki zamuja dobavne roke, prav tako tudi v kvaliteti obdelave, in predvsem za potrebe TSD niso najbolj zadovoljive.

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ %		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir
JEKLARNA	95,7	101,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	93,4	87,4	106,5	92,3	111,4	83,7	516,6	239,6	210,5	150,9	99,6	75,7
VALJARNA	96,2	100,6	111,4	118,9	120,7	119,5	111,8	108,6	100,5	84,8	125,6	128,0
KOVAČNICA	100,9	102,6	93,8	99,3	118,6	101,8	63,1	97,6	59,4	74,8	127,3	105,7
JEKLOVLEK	73,1	67,5	75,1	69,7	96,0	83,3	26,5	41,7	23,6	32,3	108,8	92,3
TEŽKI STROJNI DELI	73,7	86,9	76,7	97,5	18,8	54,9	40,6	20,3	46,4	20,0	10,4	91,8
ORODJARNA	111,4	120,0	123,0	121,0	191,1	135,5	120,0	144,0	114,8	109,7	193,2	136,2
STROJI IN DELI	88,1	84,9	85,5	81,7	100,5	82,4	71,9	40,8	63,3	33,6	117,4	104,6
- NOŽI, BRZOREZ. OROD.	75,4	84,9	77,3	83,4	87,2	90,6	82,6	74,0	78,4	58,4	91,3	107,4
- GREDICE	249,5	82,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	158,0	85,5	74,8	92,9	87,8	92,3	82,6	74,0	78,4	58,4	92,2	108,2
PNEVMATIČNI STROJI	101,7	110,2	118,3	110,2	128,6	101,9	592,3	232,1	564,1	192,6	116,0	99,3
VZMETARNA	86,3	87,9	84,1	88,6	108,8	98,7	8,8	83,2	7,6	62,5	113,0	100,2
REZALNO ORODJE	104,6	106,7	69,1	99,0	98,4	97,9	98,4	61,1	85,9	50,1	101,3	96,7
KOVINARSTVO	125,9	96,4	134,2	108,5	142,1	97,3	-	47,6	36,3	45,1	145,9	99,2
ARMATURE	107,9	79,4	118,5	73,5	84,4	57,8	101,9	63,7	88,8	50,1	78,1	69,0
BRATSTVO - PILE	66,9	78,9	121,4	91,2	231,3	175,9	-	-	-	-	231,3	175,9
MONTER	105,1	90,5	113,3	96,2	121,6	102,4	64,6	32,7	52,1	32,6	135,4	116,2
KALILNICA	-	-	-	-	282,5	198,0	-	-	-	-	282,5	198,0
STORITVE DRUGIH TOZD, DSD	-	-	-	-	101,3	82,3	-	-	-	-	99,2	81,8
DELOVNA ORGANIZACIJA	95,8	99,4	103,0	106,1	104,4	94,6	93,8	67,3	78,2	53,9	111,8	106,2

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V juniju je znašal izkoristek delovnega časa 81,60 odst., odsotnosti pa 18,40 odst. Odsotnosti so bile razdeljene takole:

— letni dopust	7,58 %
— izredno plačani dopust	1,33 %
— službena potovanja	0,62 %
— bolezn	7,55 %
— druge plačane odsotnosti	1,08 %
— neplačane odsotnosti	0,24 %
— ure v podaljšanem delovnem času	1,55 %

BESEDA DELAVCEV

DELATI NA VROČEM

Delovnih mest, kjer so delavci izpostavljeni zvišanim oz. znižanim temperaturam, v železarni ni malo. Vsi, ki so tam zaposleni, so upravičeni do temperaturnega dodatka v najbolj vročih oz. mrzlih mesecih v letu. Po mnenju mnogih pa je ta premajhen, Marsikateremu delavcu bi namreč več pomenilo, da bi spremenili pogoje dela, dodatek pa ukinili.

Ljudje se ponavadi hitro prilagajamo. Tudi tisti, ki dela pri vi-

mest, kjer bi bil delavec celo leto upravičen do dodatka, ni, dobi pa ga tisti, ki v ostalih mesecih opravljajo delo, ki prinaša izjemno visoke ali znižane temperature. Drugače ostaja število teh delovnih mest enako, spremeni se bi takrat, če bi npr. prišlo tudi do spremembe tehnologije.

Posebnih vplivov na zdravstveno počutje delavcev, ki delajo pri visokih oz. nizkih temperaturah,

smo včasih v pečeh tudi takrat, ko je temperatura v njej 60° ali celo 80°. Posebnih oblek, ki bi nas kakorkoli zaščitile pred vročino, nimamo. Vsak pač gleda, da je čim manj oblečen. Koliko znoja izgubimo pri popravilu večje peči, je z besedami nemogoče povedati. Vročina slabo vpliva na telesno in duševno počutje delavcev. Najbolj trpijo pljuča, saj je zrak v pečeh tako suh, da človeku ne da dihati. Deset ali petnajst

ljudi ne moremo privoščiti. Popijemo ogromne količine vode. Najhuje je mladim delavcem, ki niti dela, predvsem pa vročine niso vajeni.

Posebnih oblek za zaščito nimamo. Naša pljuča so pač najbolj uboga, saj se prah nenehno dviga. Zaradi valjev nikoli ne naredimo sproščenega koraka.

Temperaturni dodatek je premajhen. Mislim, da bi ga lahko valjarji dobivali skozi celo leto.

Ivan Pogorevčnik, topilec pri VF peči v tozdu Jeklarna:

»V Jeklarni delam že 24 let. Prej sem delal pri drugi peči, se-

Franc Čegovnik

Zvone Gros

Janez Cvelbar

Ivan Pogorevčnik

soki temperaturi že 10 in več let, se je nanjo že navadil. Vprašanje pa je, kakšne bodo posledice čez nekaj let in kakšno bo delavčevo zdravstveno stanje.

Vodja službe za varstvo pri delu Franc Čegovnik:

»Temperaturni dodatek je uveden za vse tiste delavce, ki so izpostavljeni povečanim temperaturam v letnem in znižanim temperaturam v zimskem času, in sicer za take pogoje dela, ki se jih ne da kakorkoli odpraviti ali delavcem pomagati z zaščitnimi sredstvi. Poleti je najhuje julija in avgusta, pozimi pa decembra, januarja in februarja. Delovnih

ne opažamo. Obremenitve so namreč v skladu z dovoljenimi mejami.«

Zvone Gros, industrijski zidar, šamoter v tozdu SGV:

»Marsikdo misli, da se delo pozimi, kar zadeva vročino, razlikuje od dela poleti. Pa ni res. Temperature v pečeh so poleti in pozimi enake. Edina razlika je, da je pozimi bolj hladno v obratu samem. Največ remontov opravimo v Valjarni, Jeklarni in Kovačnici, kjer so tudi 'najhuješe' peči. Ko se peč pokvari, jo je treba čimprej ponovno usposobiti. V enem ali dveh dneh se ne ohladi na normalno temperaturo, zato

minut še zdržimo, več pa ne. Le če je peč kolikor toliko hladna, smo v njej tudi po trideset minut.

Temperaturni dodatek, na katerega smo upravičeni, je glede na pogoje dela prenizek. Imeli smo meritve fizičnega napora in dobili za nas zelo ugodne rezultate, vse skupaj pa je nekje obstalo, mi pa smo na istem, kot smo bili.

V naši skupini je 19 delavcev, peči v železarni je okrog 400. Včasih nam zmanjka ljudi, tako da pustimo kakšno delo zadaj in damo drugemu prednost. Med letnimi počitnicami dobimo študente in dijake, vendar zanje izbiramo delo, saj jih ne moremo poslati v peč, ko je v njej 70 ali več stopinj.

Večina delavcev v železarni ve za nas. Le malokdo pa ve, kakšno je naše delo. Vidiijo nas, ko gremo v peč in to sprejmejo povsem normalno, kar tudi je. Ko pa pride mo iz peči enkrat kot dimnikarji, drugič kot mlinarji, vsi mokri od potu, marsikdaj slišimo: zakaj še sploh delaš tu?

Ampak če te delo veseli, potem tudi vztrajaš, a ne?«

Janez Cvelbar, ogrevalec v tozdu Valjarna:

»Tudi pri nas ni očitne razlike v temperaturah poleti in pozimi. Material je namreč vedno enako vroč. Segreje se do 1200° C, približati pa se mu moramo na en meter. Poleti je še toliko slabše, ker se hala zagreje od sonca ali pa je zaradi nizkega zračnega pritiska zrak slabši.

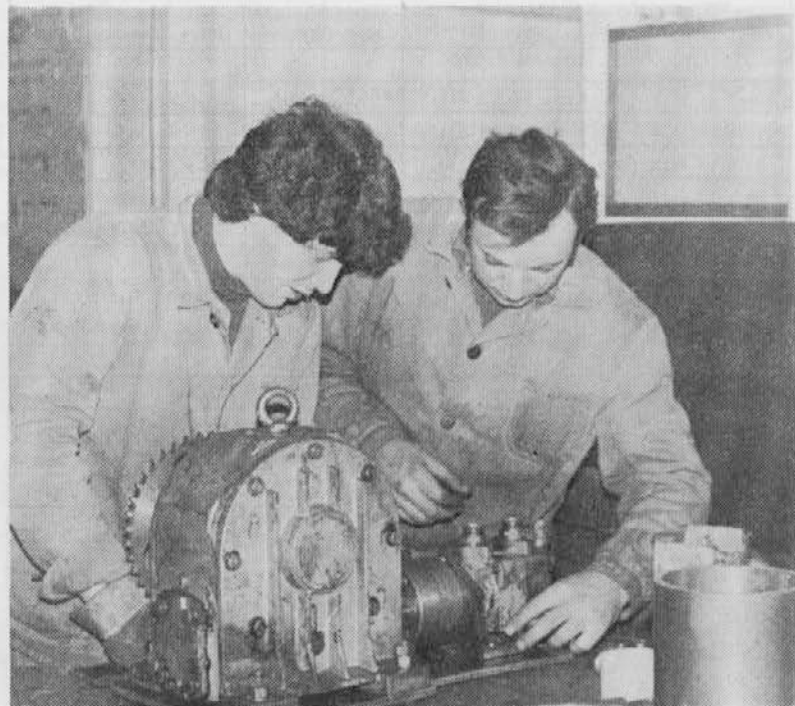
Ne vem, če si lahko predstavljate, kako se počutimo, ko stojimo en meter od 1200° C vročega materiala in nam vročina puhti v obraz. Zaradi takih pogojev dela imamo pravico do počitka, vendar si ga včasih zaradi premalo

daj pa sem že nekaj let pri visokofrekvenčni peči. Temperaturni dodatek imam od takrat, ko so ga v železarni uvedli, to je tri ali štiri leta. Ob istem času so vpejlali tudi deficitarnost za manj priljubljena delovna mesta. Za take pogoje, kot jim imamo, je predvsem premajhen. Ob peči je vedno vroče. Pri zalaganju in šarži pa se temperatura dvigne celo do 200° C. In to je trikrat ali štirikrat na osem ur. Najslabše je, da si ob peči ves razgret, če pa stopiš po material, čutiš z vseh strani prepih. Delavci se pritožujejo zaradi revme. Vsi ti pogoji vplivajo seveda na duševno stanje delavcev in dobrega razpoloženja niti ne morete pričakovati. Na sestankih samoupravnih delovnih skupin na te stvari nenehno opozarjajo, a kaj, ko dobimo vedno isti odgovor, in sicer, da je to enotno za celo železarno, in če bi začeli s spremembami pri nas, bi morali to uesti po vseh tozdh s takimi delovnimi mesti. Saj je res, da se sčasoma privadiš na vročino, vendar se bodo posledice pri zdravju šele pokazale. Posebnih oblek nimamo, gledamo pač, da smo čim manj oblečeni.

Pozimi je pri nas slabše, ker so temperaturne razlike zelo velike: pri peči vročina, ko gremo po material, pa mraz. Poleti pa imamo probleme s pomanjkanjem delavcev.

Takoj bi se strinjal z ukinitvijo temperaturnega dodatka, če bi lahko spremenili delovne pogoje. Kaj namreč pomeni denar, če ni zdravja. Z denarjem pa si dobroga počutja ne moreš kupiti.«

Nada Zunec

Vzdrževalca

30. V ŠPEDI- CIJI

30. v mesecu je špedicija natrpna z različnimi materiali

Vsega je treba prevzeti, stehtati, večino pa tudi zembalirati

Na prevzem materiala čakajo tovornjaki in vagoni včasih po ves dan

Da so zadnje dni v mesecu delavci v špediciji prej slabe volje kot dobre, ni nič čudnega. Ko smo jih nekaj vprašali, zakaj je tako, je bil odgovor skoraj pri vseh enak: »Saj sami vidite, kako je. Pred halo številni tovornjaki, ki čakajo na material, hala pa polna polizdelkov in izdelkov, od katerih jih je nekaj treba še zapakirati, vse pa naložiti.«

Ni važno, ali pride konec meseca na delavnik, soboto, nedeljo ali praznik. In ko večina delavcev železarne počiva, imajo v špediciji največ dela, da včasih ne vedo, kje se jih glava drži. V tozdih se ne vprašajo, ali bodo ti delavci sposobni pravočasno odpredati material, ki jim ga pošljejo zadnje dni ali celo zadnji dan v mesecu. To pravzaprav ni več njihova stvar. Tu se njihova odgovornost konča. (Ali pa so res tozdi edini krivci za takšno stanje?) Ta problematika se vleče iz meseca v mesec, iz leta v leto.

Vodja odpreme za domači trg ALOJZ PAČNIK:

»Ne razumemo, zakaj se tozdi kljub nenehnemu opozarjanju ne držijo rokov. Mogoče je temu kriv njihov proizvodni sistem, nedisciplinirani ali pa tudi sami ne dobijo pravočasno materiala za obdelavo. Vsi pri dostavi vendarle ne zamujajo. Valjarna in Kovačnica pošljeta material zadnji dan le, če se jima v proizvodnji kaj zatakne. Več problemov imamo z mehanskimi tozdi. Njihove izdelke je treba še zapakirati, kar seveda spet zahteva svoj čas in pozornost. Konec meseca težko dobimo vagonce. Torej je problemov še in še, kdaj se bodo rešili, pa ne vem. Ni čudno, da je v teh dneh tudi reklamacij več. Zgodi se, da zamenjamo zaboj ali pa nanj napišemo napačen naslov.«
Se težje je poleti, junija, julija in avgusta, ko odhajajo delavci na dopuste. Verjetno primanjkljaj delno pokrijejo z dijaki in študenti, vendar, ali lahko ti izkušeni delavci v celoti nadomestijo? Vsem bi bilo lažje, če bi bila odprema enakomerno razporejena skozi ves mesec ali pa bi tozdi vsaj malo prej dostavljali material. Čas bi bil, da bi poiskali grm, v katerem tiči zajec.

N. Ž.

Interne premije za večji izvoz

Čeprav so navodila preprosto enaka za enega in vse, problema v naši državi ne znamo rešiti.

Poglejmo najprej problem. Jugoslovansko gospodarstvo, katerega sestavni del je tudi Železarna Ravne in zato za njegovo podobo soodgovorna, ima 18,5 milijard \$ dolga v tujini. Dohodek od izvoza, s katerim naj bi ta primanjkljaj plačali, pa se je po podatkih, kot jih je bilo slišati na 13. kongresu ZKJ, letos zmanjšal za 3,1%. To spoznanje je zelo zaskrbljujoče, če vemo, da bomo prav s tem dohodkom — torej tistim, ki ostane, ko zasluženi dolarjem odštete stroške za uvoz in neblagovne odlive, lahko dolg plačali.

Toda kako, če lahko z doma prodanimi izdelki zaslužimo več, in se nam izvažati ne splača?

Od tod lahko zdaj izluščimo preprosto navodilo: dolg morete plačati le, če se vam bo splačalo izvažati. Zato morate postati konkurenčni, kar pomeni v tujini tako dobro zaslužiti, da ob minus vseh stroških (tudi uvoznih) še kaj ostane. Če se to ne da, morate toliko znižati številke, predvsem uvozne.

Ker se v Železarni Ravne zavemo svoje pomembnosti za vse jugoslovansko gospodarstvo in nujnosti svojega nadaljnega obstoja, večkrat pretresamo ta navodila in se skušamo po njih ravnati. Zato smo se tudi odločili za spodbujanje izvoza s t. i. internimi izvoznimi premijami.

O njih govori **Ferdo Gnamuš**, ravnatelj tozda Komerciala:

»Za lažje razumevanje moram najprej poudariti nekaj splošnih okoliščin.

Po številnih spremembah stare devizne zakonodaje iz leta 1977 je lani tik pred koncem leta izšel nov devizni zakon, ki je bil predmet mnogih, dolgotrajnih

okrog 20 milijard \$ in da je treba k temu prišteti še obresti, je vprašanje, kdaj bomo v Jugoslaviji uspeli doseči pozitivno razliko. V preteklem letu jo je izmed vseh republik uspela ust-

Ferdo Gnamuš

variti le Slovenija. Z drugimi besedami hočem v tem splošnem delu reči, da se bo treba ob sedanjih strukturi in tržni naravnosti jugoslovanskega izvoza ter iz leta v leto večjim zaostankom našega gospodarstva za razvitejšimi zelo potruditi, da se položaj izboljša.

Kdor spremlja gibanje tečajev tujih valut glede na dinar, ve, da je sedanji tečaj nerealen. Ko nastopajo jugoslovanske delovne organizacije s svojimi izdelki na zunanjih trgih, lahko ponudijo

rastoči inflaciji iz dneva v dan bolj v ospredju.

Za Železarno Ravne vemo, da vsi njeni proizvodni programi nimajo enakih tržnih možnosti. Zaradi različnega povpraševanja lahko nekaterih izdelkov prodamo več na zahodno tržišče, drugih npr. sploh ne moremo. Pri tem pa je treba poudariti, da tozdi, ki prodajajo na domačih trgih, ustvarjajo več dohodka.

Toda dejstvo je, da smo vsi tozdi Železarne Ravne povezani v enovito proizvodno verigo, ki ji pravimo tudi enovit poslovni sistem. V njem naj bi bili vsi v približno enakem ekonomskem položaju, vendar praktično nismo.

Ker torej danes pomeni izvažati nižati si dohodek, in je interes za izvoz majhen, smo se v Železarni Ravne, zato da bi omilili nižanje dohodka zaradi konvertibilnega izvoza in spodbudili akcije v smeri zamenjave uvoza z domačimi materiali, odločili sprejeti poseben pravilnik o t. i. izvoznih premijah. Njegovo temeljno izhodišče je pospeševanje konvertibilnega izvoza za pokrivanje uvoznih potreb.

O tem pravilniku smo v Železarni začeli razmišljati konec lanskega leta, ko smo sprejemali temelje za pripravo srednjeročnih planov 1986—1990. Na njegov osnutek so imeli pripombe v Strojih in delih, Jeklolivarni

in Valjarni, vendar smo zadeve uspeli razčistiti.

Tako je pravilnik o internih izvoznih premijah v Železarni začel veljati v začetku julija. Prvič smo ga upoštevali ob polletnih periodičnih obračunih.

(Kateri tozdi so premijo dobili, so torej imeli pozitivno razliko med izvozom in uvozom, kateri pa so jo morali plačati, je navedeno posebej.)

Vzeli smo podatke za mesec maj, v polletju torej za pet mesecev, v devetih mesecih jih bomo za osem, v decembru za enajst, ker namreč vsi podatki še niso ažurirani. Kasneje bomo upoštevali kvartalne rezultate.

V Železarni Ravne smo prepričani, da bodo izvozne premije ublažile pridobivanje dohodka zaradi izvoza ter prisilile odgovorne, da bodo bolj razmišljali o nadomeščanju uvoza, kar bi bila zagotovo druga olajševalna okoliščina. Petmesečni rezultati Železarne Ravne v zunanjetrgovinski menjavi potrjujejo realizacijo njene dolgoročne strategije — biti aktivec, torej imeti več izvoza kot uvoza. Imeli smo namreč 10 mio. 900.000 \$ konvertibilnega izvoza in 642.000 \$ klirinškega ali skupaj 11,6 milijonov \$, uvoza pa skupno 6,6 milijona \$ ali 4,9 milijona s konvertibilnega in 1,7 milijona s klirinškega območja. Razlika je še vedno pozitivna, tudi ko odštete neblagovne odlive.

S takšnim sistemom Železarna Ravne zagotovo ravna kot dober gospodar, ne samo v okviru svojega poslovnega sistema, ampak tudi širše.

Helena Merkač

PRVIČ DODELJENE INTERNE IZVOZNE PREMIJE

V prvih petih mesecih letos so več izvozili na konvertibilni trg kot uvozili z njega tozdi: Valjarna, Težki strojni deli, Industrijski noži, TRO, Armature in Monter. Zato so po pravilniku o internih izvoznih premijah prejeli stimulacijo: Valjarna 15.005.300 din, Težki strojni deli 23.295.543 din, Industrijski noži 34.892.856 din, TRO 6.094.275 din, Armature 49.557.952 din in Monter 6.687.597 din.

Tozdi Jeklarna, Jeklolivarna, Jeklovlek, Orodjarna, Stroji in deli, Pnevmatični stroji, Vzmetarna, Kovinarstvo in Bratstvo pa so imeli negativno razliko med uvozom in izvozom.

republiških in medrepubliških usklajevanju.

Menim, da je prodaja deviz na deviznem trgu, kot jo zahteva zakon, le teoretična zamisel brez vsake praktične možnosti. Te možnosti ne bo vse dotlej, dokler v državnem merilu ne bomo imeli pozitivne devizne bilance, kajti: najprej je treba devize ustvariti z lastnim izvozom, od prilivov odšteti stroške za uvoženi reprodukcijski material, rezervne dele in storitve, in šele s pozitivno razliko moremo računati na prodajo. Toda — če vemo, da znaša državni dolg

samo svetovno ceno, ki mora biti konkurenčna, neodvisna od stroškov, za katere vemo, da so daleč nad svetovnimi. Stopnja inflacije je eden najhujših orehov naše ekonomske politike in celotnega gospodarstva. Čisti dohodek, ki ga ustvarjamo s prodajo svojih izdelkov, je rezultat vloženega dela, materiala in vrednosti obeh ter delitvenih razmerij med delovnimi organizacijami in družbo. Koliko več je v strukturi proizvodov z nižjimi cenami, kot so lastne, toliko nižji je dohodek tozdiv in delovnih organizacij. Letos je to ob

Pod »krinko«

KDO, KAJ IN KAM IZVAŽA V ŽELEZARNI RAVNE

TOZD	IZDELEK	DRŽAVA
Valjarna	valjano paličasto jeklo v različnih kvalitetah	ZRN Bolgarija Avstrija ČSSR Švica Indija
Kovačnica	kovano paličasto jeklo v različnih kvalitetah	ZRN Bolgarija Avstrija
Jeklovlek	luščena, brušena in vlečena jekla	ZRN Bolgarija Albanija Romunija
Jeklolivarna	neobdelani odlitki	Avstrija ZRN Irak
Industrijski noži	industrijski noži za kovinsko, lesnopredelovalno, papirno, tobačno, usnjarsko, gumarsko, kemijsko, živilsko industrijo, poljedelstvo, opekarne in gradbene stroje	ZDA ZRN Indija Bolgarija Švedska Kanada Švica Avstrija Romunija
TRO	2 vrsti orodij za obdelavo lesa: industrijski noži in rotacijsko orodje	ZRN ZDA Kanada Švica Švedska Albanija ČSSR
Armature	nerjavni ventili, zasuni, krogelne pipe in druge armature za petrokemično, farmacevtsko, prehransko in drugo procesno industrijo	ZRN Avstrija ZDA
Stroji in deli	— stiskalnice za toplo in hladno obdelavo kovin v avtomobilski industriji, industriji gospodinjskih strojev in kovinsko predelovalni industriji — delovni, podporni in vmesni valji za hladno valjanje jekla in neželeznih kovin v valjarnah Sendzimir in v drugih	ZSSR Romunija ZDA ZRN Irak Francija Tajska Avstrija ČSSR Kanada
Pnevmatični stroji	pnevmatični stroji, orodje za pnevmatične stroje, vrtalne garniture, hidravlična kladiva	ZDA Bolgarija Belgija
Vzmetarna	listnate vzmeti za terenske in potniške avtomobile, torzijske vzmeti in vzmetni listi	ZDA ZRN Švica
Orodjarna	noži za obdelavo kovin	ZDA Kanada
Kovinarstvo	noži za obdelavo kovin	ZDA
Monter	zvarjenci	ZRN

Opomba: Države so navedene po vrsti, kot so tozdi z njimi v 1. polletju 1986 zaključili največ naročil.

Največji tržni delež še vedno predstavljajo metalurški izdelki (valjana, kovana in svetla jekla), čeprav si v Železarni Ravne zelo prizadevamo, da bi izvažali več končnih izdelkov.

V 1. polletju 1986 smo zaključili največ naročil z ZRN, Bolgarijo in Avstrijo.

Letos manj mladih na počitniškem delu

Če kdaj, je železarna mlad kolektiv poleti, ko pridejo na počitniško delo učenci, dijaki in študenti.

Prijavljeni so bili letos 703 ali 120 manj kot lani. 24 jih je bilo treba odkloniti, ker so bili premladi.

Julija jih je delalo 385, največ v Jeklolivarni, Jeklarni, Druženem standardu in v SGV (od 35 do 65). V vseh drugih tozdih in delovnih skupnostih jih je bilo pod 20.

Žal prevladujejo dekleta. Ne da ne bi bila sposobna, iznajdljiva in simpatična — za težko industrijo niso. Ta bi rabila predvsem več polnoletnih fantov.

Da je bilo letos za počitniško delo manjše zanimanje kot lani, je čudno, kajti zaslužek ni slab. Za polni delovni čas v juliju bo za praktikante namreč najnižji OD 56.000 din, najvišji za 4 izmene z najvišjimi pogoji dela v metalurških tozdih 114.000 din in najvišji OD za 2 izmeni v mehanskih tozdih 79.000 din.

H. M.

Tozdi ob srednjeročnem planu 1986 – 1990

V železarni je navada, da razne načrte na samoupravnih organih sicer redno sprejememo, izkoristimo pa to priložnost, da v pripombah in predlogih naštejemo tisto, kar nas najbolj žuli in bi radi imeli rešeno, pa v načrtih rešitev ne vidimo prav jasno. Tako je bilo tudi, ko smo konec junija na delavskih svetih tozdv in delovnih skupnosti sprejemali srednjeročni plan 1986 do 1990. Poglejmo pripombe.

JEKLARNA. V planu ni opredeljeno, kako se bo v Jeklarni izboljšala kadrovska struktura. Manjka plan, na kak način pridobiti več delavcev. Že zdaj ni mogoče kvalitetno in količinsko dobro delati z neustrezno kvalificiranim kadrom. Posledice so: strojelomi, poškodbe delavcev, previsok izmeček, prodori itn. Jeklarna potrebuje najbolj KV topilcev.

V tem srednjeročnem obdobju bi morali pospešeno delati pri pripravah za zgraditev konti liiva in UHP peči.

Načrtovanje zaposlovanja ni usklajeno s planom izgradnje stanovanj. To bi morali planirati istočasno s širitvijo železarne. Sočasno se mora širiti tudi infrastruktura v občini.

JEKLOLIVARNA. Za uresničitev plana mora biti nemotena oskrba s tekočim jeklom.

VALJARNA. Načrt je uresničljiv, če bodo pogoji gospodarjenja v posameznih letih ostali v okvirih predvidenega. Dogovorjeni vrstni red izvajanja investicij se mora spoštovati in izvajati po predvideni dinamiki.

TEŽKI STROJNI DELI. Rešiti bo treba aneks za skladiščenje orodja in delov ter vsaj dve polji za potrebno proizvodnjo.

ORODJARNA. Za naš tozd naj se planira nabava sodobnih strojev, kot: kopirni rezkalni stroj za izdelavo specialnih orodij, sodoben CNC obdelovalni center za izdelavo raznih orodij, ohišij in K orodnih plošč ter gravirko za izdelovanje orodij za erozijo.

Znova poudarjamo, da so moške garderobe in sanitarije v baraki zastarele in tehnološko neurejene, garderob za ženske pa sploh nimamo in naše delavke uporabljajo garderobe Industrijskih nožev. Prostori so problem tudi za pripravo dela in vodstvo tozda. Nujno je treba predvideti gradnjo orodjarne in vseh potrebnih elementov. S tem bo v tozdu večje zadovoljstvo in večji elan za delo.

STROJI IN DELI. Pri kadrih je treba dati poudarek višji strukturi. Za naš tozd je premalo razvojnih programov.

INDUSTRIJSKI NOŽI. V srednjeročni plan se mora vnesti razširitev hale tozda Industrijski noži, ker v sedanji ne moremo več povečevati količinske izdelave nožev. Ker glede izdvojitve izdelave compound gredic še ni pametnih rešitev, naj ostane tako, kot je.

VZMETARNA. Naložbe v osnovna sredstva za naš tozd so prenizke in bi jih bilo treba povišati.

MONTER. Zakaj se ne izvaja dogovorjeni program razvoja, ki

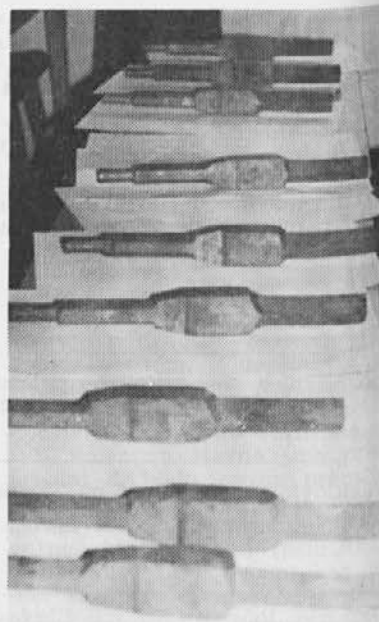
je bil sprejet na referendumu za priključitev k Železarni Ravne?

STROJNO — GRADBENO VZDRŽEVANJE. Rast zaposlenih v SGV je načrtovana prenizko v primerjavi s predvideno rastjo zaposlenih v DO. Za SGV je treba povečati kapacitete na strojni obdelavi.

ENERGIJA. Predlagamo dopolnitve pri planu nabave glavnih surovin energije; pri nabavi energije je treba vnesti tudi karbid.

RAZVOJ PROIZVODNJE IN TRGA. Iz skupnih sredstev za investicijsko dejavnost je treba izdvojiti potrebna sredstva za pridobitev dodatnih prostorov: 250 m² za razvojno raziskovalno službo in 600 m² za pilotno delavnico, sicer ne bo mogoče zagotoviti dovolj novih proizvodov in tehnologij za proizvodne tozde. Več sredstev naj se nameni za sklad skupne porabe, iz katerega bi povečali sredstva za regrese, nagrade jubilarov in odpravnine.

KOMERCIALA. Rešiti je treba vprašanje skladišč.

Prvi, drugi, tretji...

(Vir: center za razvoj samoupravljanja in informiranja, poročilo o sprejemu srednjeročnega plana.)

ODBORI DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

POTREBUJEMO STRATEGIJO RAZVOJA VISOKO LEGIRANIH JEKEL

Odbor za razvoj je sprejel zahtevo, da je treba v železarni do konca leta pripraviti strategijo razvoja visoko legiranih jekel, pospešiti pa tiste projekte, kjer bomo z malo energije dosegli čim boljši izplen in čim boljše rezultate. Zastaviti je treba tudi akcijo vračanja kvalitativnih odpadkov in ferolegur od odjemalcev. Komerciala naj pripravi pojasnilo glede prodaje tistih hitroreznih jekel, ki jih sedaj delamo oz. bi jih lahko več delali, če bi bila prodaja zagotovljena.

Odbor je obravnaval tudi poročilo o delu strokovnih timov od maja 1985 do maja 1986. Poslej bo poročila obravnaval kvartalno. To bo potrebno tudi zaradi ocenjevanja dela v timih glede na novi akt o nagrajevanju. Med drugim se je zavzel tudi za pospešitev dela v nekaterih timih, za realizacijo operativne priprave dela v službi za razvoj in raziskave, predvsem pa za pospešitev realizacije projekta pilotne delavnice.

TEHNOLOŠKE PREDPISE JE TREBA POZNATI IN SPOŠTOVATI

Odbor za proizvodnjo je obravnaval medsebojne dobave, predvsem že kronično slabo stanje na relaciji Valjarna—Jeklovlek. Ob objektivnih težavah, katerih vzrok je termična obdelava in ki bodo naslednje leto odpravljene, je ugotovil tudi subjektivne vzroke, npr. nepravilno koordinacijo in dogovore med vodilnimi delavci obeh tozdv.

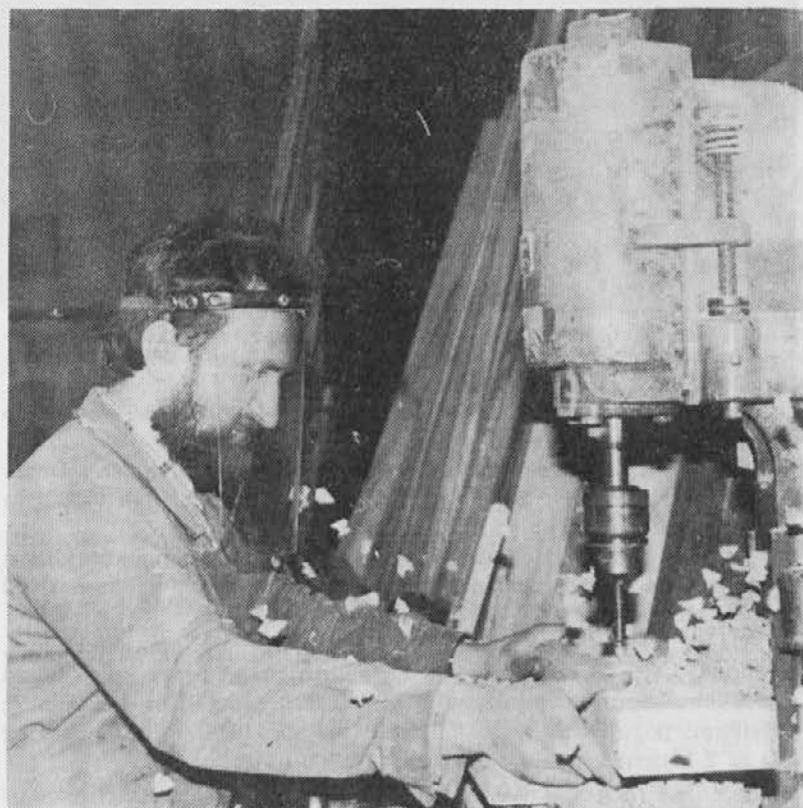
Obravnaval je tudi problematiko kvalitete in predlagal poslovodnemu odboru, da zastavi posebno organizirano akcijo za zni-

ževanje neuspele proizvodnje. Posebno je treba paziti na zamenjave oz. signiranje materialov, posebej tudi preučiti dodatno usposabljanje delavcev, delovodij in novo sprejetih delavcev. Zavzel se je tudi za zaostritev odgovornosti za neizpolnjevanje tehnoloških predpisov in za preučitev obstoječih predpisov, saj marsikje ne ustrezajo v celoti. Enako se je zavzel za preučitev in dopolnitev poslovne informatike na nekaterih področjih.

PRAVILNIK O VARSTVU PRI DELU USKLADITI Z ZAKONOM

Odbor za varstvo pri delu je poudaril, da službe KSZ pripravijo strokovne programe za angažiranje sredstev iz davčnih olajšav, nakar je na potezi tozd PII. Obravnaval je tudi dopolnitve zakona o varstvu pri delu in s tem v zvezi ponovno opozoril na upoštevanje predpisov varstva pri delu pri gradnji objektov ter pri izdelavi strojev in naprav (obvezen elaborat). Zavzel se je tudi za primerno izvedbo akcije ukrepov za omejevanje kajenja v določenih prostorih v skladu z zakonom. Celovito pa bomo morali vse spremembe, ki jih narekuje zakon, opredeliti s spremembami pravilnika o varstvu pri delu. Zakon nas k temu obvezuje v 6 mesecih.

Obravnaval je tudi polletno poročilo o izvajanju SaS o neposredni svobodni menjavi dela s Koroškim zdravstvenim domom Ravne. Podal je nekaj sugestij v zvezi z izboljšanjem zborov zdravstvenih uslug, zaradi katerih je med delavci še vedno nezadovoljstvo. Zahteval je tudi, da poslej polletna poročila pripravljajo v KZD Ravne, ne pa v službi za varstvo pri delu v železarni.

Kot čebelice

BESEDA TOZDOV

Kako nadomeščamo vodstvene in vodilne

Vodstvenih in vodilnih delavcev je v Železarni Ravne po podatkih kadrovske službe 270 ali približno 4% vseh zaposlenih. Odstotek ni visok, in mogoče je prav v njem iskati razlog, da v železarni nadomeščanju teh delavcev med dopusti ali drugimi krajšimi odsotnostmi — vsaj na papirju — ni posvečene nobene pozornosti, razen v statutu stavke: »Ravnatelj lahko s splošnim ali posebnim pooblastilom, s katerim določi vsebinsko in obseg zastopanja in podpisovanja, pooblasti druge odgovorne delavce za nadomeščanje v času odsotnosti.«

270 ni veliko, toda številke rastejo takoj, ko jih začnemo množiti: »270 krat 23 dni dopusta, kot ga imajo ti

sprotno: čeprav nenapisane, so zadeve v večini tozdov in delovnih skupnosti urejene. V glavnem ni negotovanj tistih, ki dobijo nove nadrejene, in ne tistih, ki dobijo nove naloge in z njimi odgovornosti. Po besedah vprašanih v več tozdih je vsem prvo delo, ki mora teči, kot da nihče ne manjka. To pa ni vedno lahko, kajti ne smemo pozabiti, da človeku, ki nadomešča, njegovo redno delo ostane.

Kako pravzaprav je? Odgovarja nekaj takih, ki so že večkrat nadomeščali.

Ivan Arnold, delovodja termične obdelave v tozdu Kovačnica:

»Ze več let nadomeščam vodjo termične obdelave v našem tozdu, ko

vodjo proizvodnje, da ga nadomešča, tega nadomeščata vodja obdelave in vodja priprave dela, vodjo priprave dela vodja proizvodnje in samostojni tehnolog, vodjo obdelave vodja proizvodnje in delovodje itd. Takšen princip je iz leta v leto približno enak.

Praden gredo ti ljudje na dopust, seznanijo tiste, ki jih bodo nadomeščali, z vsemi nalogami, ki jih je treba tudi v času njihove odsotnosti izvajati, in z vso sprotno problematiko.

Po mojem mnenju se vsak, ki nadomešča, trudi, da bi zaupano nalogo čimboljše opravil. Ker pa nima prakse, je samoumevno, da porabi več časa kot redno zaposleni, in zato

so tisti, ki nadomeščajo, z zadevo seznanjeni.

Ob vsem je za nas dodaten problem, ker se dela ne izvajajo samo za fabriškimi plotom, pač pa tudi v dislociranih tozdih in objektih družbenega standarda, teči pa morajo povsod.

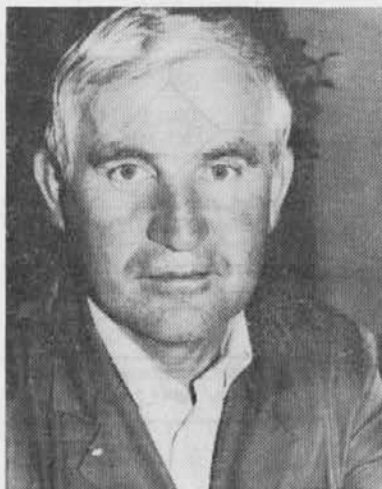
Vsekakor se v času nadomeščanja vodje oddelka investicij v tozdu PII trudim, (in verjamem, da se trudijo tudi drugi), kar ob opravljanju še rednega dela ni vedno lahko.«

Dominik Jelen, vodja oddelka rezkanja in brušenja v tozdu Pnevmatični stroji:

»V času dopustov nadomeščam vodjo proizvodnje. Včasih mi je za to napisal posebno pooblastilo, zdaj pa tega ne dela več, ker ni zahtevano. Natančno mi pove, kaj je treba opraviti in opozori na predvidene spremembe. Pri tem seveda izhaja iz plana, katerega doseganje je za nas najpomembnejše.

Ivan Arnold

Stanko Vrhovnik

Milan Butolen

Dominik Jelen

ljudje poprečno, je 6210 dni letno, krat službena potovanja krat druge odsotnosti...» To pa je že precej dni v letu, ko vodstveni in vodilni manjkajo.

Toda zanimivo: kljub temu z njihovim nadomeščanjem v železarni nimamo posebnih težav. Ne takoj skleniti, da zato, ker »jih je preveč in je to samo dokaz, da nimajo kaj delati,« kot ni redko slišati, ampak: namestniki izvajajo zaupane jim naloge zelo dobro.

Čeprav je prenos pravic ter dolžnosti in zato odgovornosti največkrat nenapisan, so stvari urejene in tečejo tradicionalno: ravnatelj nadomeščajo ali vodje proizvodnje ali vodje priprave dela, te spet drugi iz ranga vodij, vodje delovodje itd. — čisto samoumevno in edino prav, kot zatrjujejo po tozdih. Manipulacij ni in jih ne more biti, kajti človeka, ki nadomešča, določi njegov položaj (kako ne bi zaupal vodji, ki nadomešča ravnatelja, če si ga prej potrdil kot vodjo?).

Tako je v večini tozdov, drugače je le tam, kjer je drugačna narava dela. Ponemok za nadomeščanje niti konkretne osebe ne določijo, ampak si krog, ki delo odsotnega dobro pozna, njegove naloge za tisti čas razdeli, in kjer smo spraševali, npr. v SGV, je to čisto samoumevno. Nekoliko iz celotne podobe izstopajo tudi delovne skupnosti, kjer imajo ravnatelji večji izbor v vrsti vodij. Tam odločajo izkušnje, tradicija ali včasih samo priljubljenost.

Da bi torej bila v Železarni Ravne zaradi krajših nadomeščanj, predvsem med dopusti, huda kri, ni res. Na-

gre na dopust ali je drugače za kak dan odsoten. Da si oba ne vzameva dopustov istočasno, že prej načrtujemo.

Zakaj ga nadomeščam ravno jaz? Najbrž zato, ker sem med tremi delovodji pri nas najstarejši. Teče mi 25. leto v železarni. Tako sem delal že v tistih časih, ko v termični obdelavi sploh še nismo imeli vodje, in smo o vsem, razen o tehnologiji, odločali sami.

Logično je, da v času nadomeščanja opravljam le nekatere vodje naloge, tiste, ki so nujne za nemoteno delo in ki jih vodja navadno napiše. Operativno tako ali tako poznamo, tehnologijo tudi — in delo navadno normalno teče. V pomoč so nam tudi torkovi sestanki vseh vodstvenih delavcev v tozdu, na katerih pretresemo vso delovno problematiko. Če kljub temu med delom še do česa pride, se obračamo direktno na vodstvo.

Čeprav sem navajen nadomeščanja in kljub temu, da je proizvodnja vplejana in ne zahteva vedno nekkih novih rešitev, nadomeščanje ni lahko. Predvsem psihično je naporno. Ker moraš ob vsem opravljati še svoje delo, se moraš bolj angažirati. Zato mislim, da je nadomeščanje predvsem dodatna obremenitev, manj čast.

Zaradi nadomeščanja imamo navadno pri osebnem dohodku nekoliko višji OP.«

Stanko Vrhovnik, vodja priprave dela v tozdu Industrijski noži:

»V našem tozdu je sistem nadomeščanja vodstvenih in vodilnih delavcev takšen: ravnatelj pisno pooblasti

nekoliko trpi tudi njegovo redno delo.

Če bi povedal iz svojih izkušenj, moram reči, da je nadomeščati psihično naporno samo, če dela ne obvladaš, sicer ne. Ko ti zaupajo nalogo, se ne sprašuješ, ali jo sprejemaš rad ali nerad. Zavedaš se, da jo moraš sprejeti, z njo pa seveda tudi odgovornost. K dobremu nadomeščanju te ženeta želja in zavest, da ne sme biti doseganje ciljev v času, ko enega človeka ni, nič slabše, kot sicer. Prvo vodilo je tako kvaliteta dela tudi v času dopustov.«

Milan Butolen, vodja priprave izvajanja investicij v tozdu PII:

»Razumljivo je, da v času, ko je treba (nadrejenega) nadomeščati, nastopijo težave, ki jih ob normalni zaščedi delovnih mest ni. Predvsem je važno, vsaj pri investicijah oz. novogradnjah, koliko si seznanjen s problematiko, in se je treba ob primopredaji dolžnosti o vsem informirati, kajti dela morajo teči kot prej.

Jasno je, da so v času nadomeščanja velike obremenitve za tistega, ki zamenjuje, posebno pri našem delu, ko je treba izvajalce nenehno opozarjati na roke izvedbe, kvaliteto del, spremembe itd. V pomoč nam je utučeno sestajanje izvajalcev, koopebantov in investitorjev za posamezne objekte in sestajanje v primerih, ko nastopijo težji problemi pri gradnji novega objekta ali pri rekonstrukciji starega. Ker pa so istočasno na dopustih tudi ljudje v podjetjih, s katerimi sodelujemo, in imajo tudi oni svoje namestnike, se včasih nekoliko težje dogovarjamo, odvisno od tega, koliko

Zelo se pozna, ko gre naš vodja proizvodnje na dopust. Dodatna težava je pri nas lokacija, saj je še del Pnevmatike v starih prostorih, del pa v novih ob upravi, zato je veliko hode sem in tja. Posebnost našega tozda je tudi v tem, da imamo zelo raznoliko proizvodnjo, kar še dodatno otežuje nadomeščanje. Skrbeti je treba za orodje, ki ga moramo v glavnem sami izdelovati, odkar je Orodjarna poseben tozd itd. Hočem reči, da je zaradi narave dela v Pnevmatiki nadomeščati še težje, kot mogoče v katerem drugem tozdu.

Moja sreča je, ker delam v tem tozdu že 35 let, in delo zelo dobro poznam. Nadomeščanje je ob rednem delu zame velika obremenitev, čeprav moram reči, da vse večje težave med odsotnostjo vodje proizvodnje v tozdu rešujemo skupno. S tem hočem pokazati na pomembnost vodje proizvodnje.

Ker je zadolžitev v času nadomeščanja samo začasna in nenapisana, tudi posebej plačana ni.«

Helena Merkač

DOMISLICE

Denar je jadro v žepu.

Japonski pogovor

**

Demokracija je diskusija.

Masaryk

**

Človekov značaj je njegova usoda.

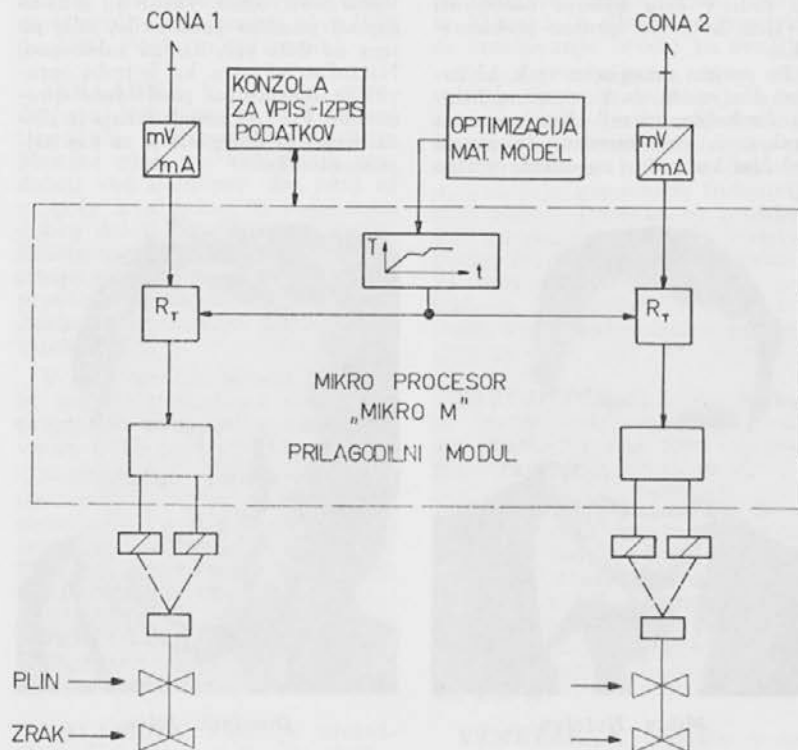
Heraklit

Vodenje peči za termično obdelavo z mikroprocesorjem

V sklopu projekta vodenja peči z mikroprocesorjem smo v železarni obdelovali optimizacijski postopek pri vodenju ogrewnih peči v kovačnici, v nadaljevanju pa smo se lotili problema vodenja in optimizacije postopka tehnične obdelave.

Specifično za peči za termično obdelavo z izvoznim ognjiščem je, da so opremljene z visokohitrostnimi gorilniki, ki zahtevajo impulzno delovanje izvršnih organov in s tem tudi impulzno delovanje regulacije. Pri izbiri peči nas je vodila oprema in konstrukcija peči, kjer smo lahko neposredno — paralelno priklopili domači mikroprocesor in opazovali dogajanje na peči z meritvami.

Strukturo procesnega vodenja prikažemo na sliki 1.

Slika 1

Peč je opremljena z visokohitrostnimi gorilniki, ki so razporejeni v dve neodvisni regulacijski coni. Termoelementa za meritev temperature sta nameščena na oboku peči.

Termonapetost termoelementa pretvarjamo s pretvornikom mV/mA v standardni tokovni signal 0-20 mA, ki ga vodimo na A/D pretvornik in od tu na vhod mikroprocesorskega sistema. Regulatorja temperature sta programsko generirana in imata PI-karakteristiko.

Želena vrednost temperature oziroma celotni potek tehnične obdelave je možno vpisati prek konzole v pomnilnik mikroprocesorja. Izhode iz regulatorja temperature vodimo prek dveh digitalnih izhodov na pnevmatska razvodnika, ki prek dveh zaporedno vezanih cilindrov odpirata in zapirata tandem ventil. Časovno modulirani impulzi se določijo na osnovi karakteristike peči oziroma konstante regulatorjev.

Ker je peč opremljena s tandem ventiloma, ki hkrati odpirata dovod plina in zraka, regulacija razmernika ni potrebna. Pri nastavitvi ventilov smo se posluževali meritev O₂ s sondo in nastavili optimalni razmernik zraka.

Uporabo mikroprocesorja na pečeh diktirajo vplivni faktorji, ki jih moramo zajeti, če hočemo programsko in materialno prilagoditi mikroprocesor na peč.

Na sliki 2 je prikazan diagram poteka programskega paketa za vodenje peči, ki ga izvaja mikroprocesor.

Najvažnejša dejavnost vodenja je izvajanje regulacijskega algoritma, ki ima obliko:

$$dy = K_p \left((e_1 - e_2) + e_1 \frac{T_a}{T_n} \right)$$

kjer pomeni:

dy — spremembo nastavitvene veličine

K_p — ojačanje

e₁ — trenutno regulacijsko napako

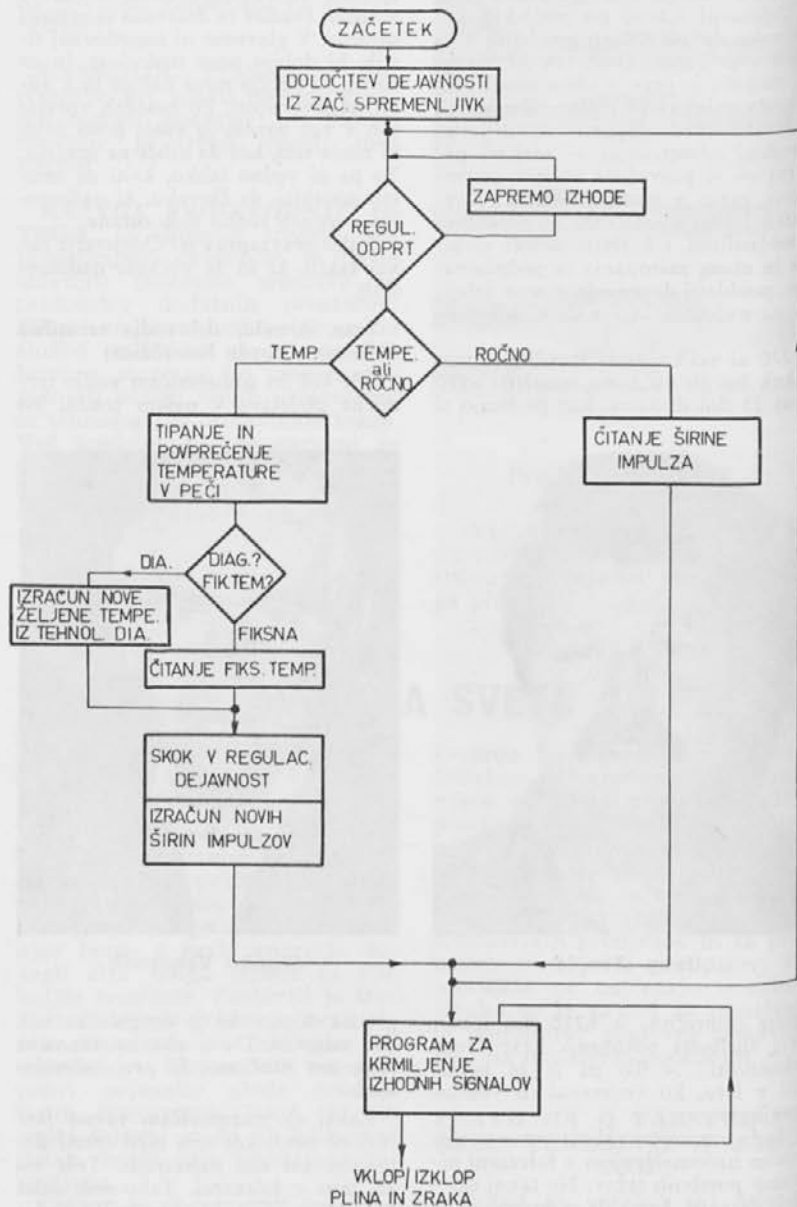
e₂ — prejšnjo regulacijsko napako

T_a — časovni interval otipavanja regulacijske veličine

T_n — integracijsko konstanto

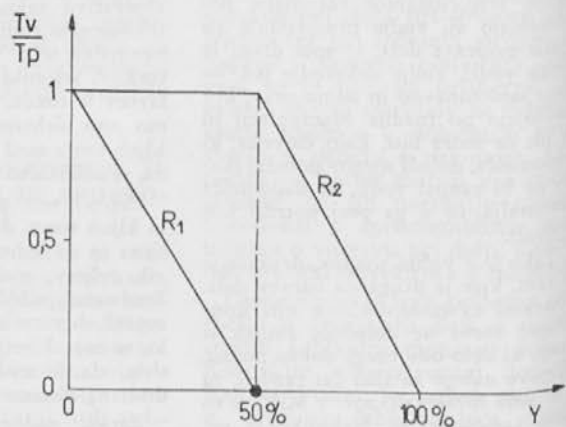
Regulacijski algoritem je opremljen še z dodatnim mehanizmom izklapljanja integralnega delovanja v primeru, ko nastavitvena veličina pride izven določenih mej.

DIAGRAM POTEKA

Slika 2

Poseben program izvaja v odvisnosti od vrednosti nastavitvene veličine regulacijskega algoritma impulzno moduliran izhod, ki krmili pnevmatski razvodnik; njegovo odvisnost kaže slika 3.

T_v — čas vklopnega impulza (sek)

T_p — celotni čas vklopnega impulza in pavze

R₁ — pnevmatski cilinder

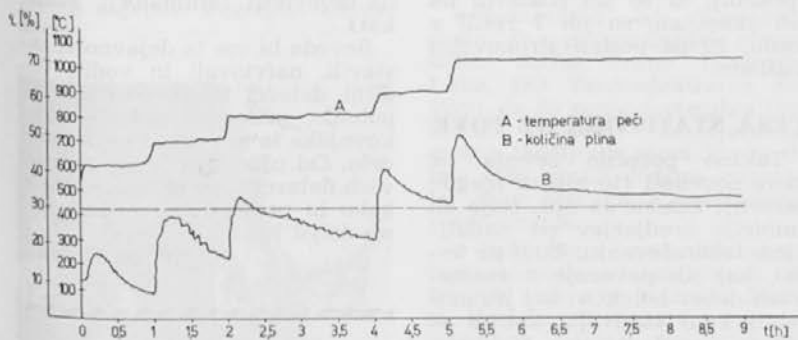
R₂ — pnevmatski cilinder

Y — nastavitvena veličina

Slika 3

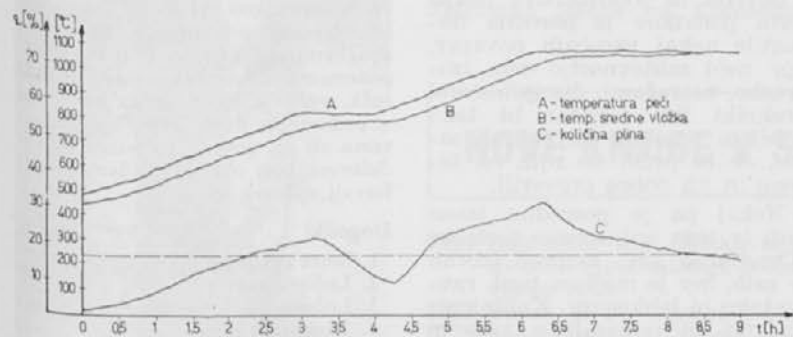
Programska oprema sistema je prilagojena materialni opremi in zgradbi ter obsega preprost operacijski sistem, ki razporeja delo osrednje procesne enote in perifernih enot ter omogoča odzive na nujne zahteve procesa.

Rezultati kažejo, da je materialna in programska oprema zanesljiva. Iz primerjave rezultatov pri klasični regulaciji in regulaciji, vodeni z mikroprocesorjem, je razvidno, da smo dosegli zastavljene cilje.

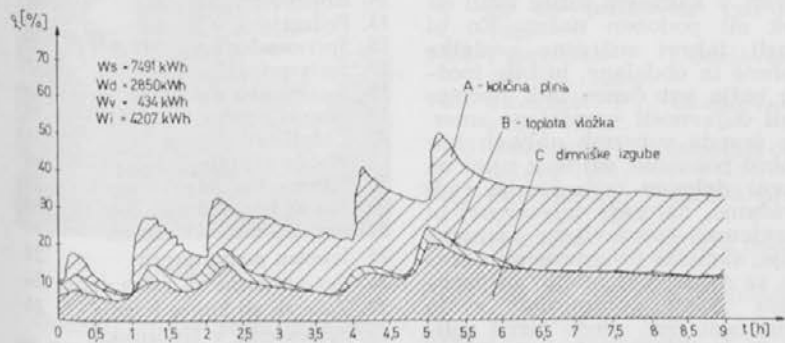
Slika 4

Slika 4. kaže temperaturo peči in količino plina pri vodenju s klasično regulacijo.

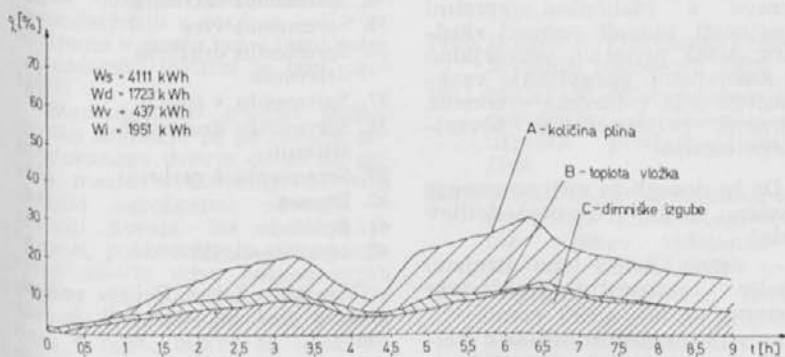
Slika 5

Slika 5. kaže temperaturo peči in količino plina pri vodenju peči z mikroprocesorjem. Že iz primerjav poteka temperatur vidimo, da z vodenjem z mikroprocesorjem dosegamo predpisan temperaturni potek.

Slika 6

Na sliki 6. in sliki 7. je prikazana toplotna bilanca za oba primera vodenja peči.

Slika 7

Rezultate prikažemo v tabeli:

Št.	Naziv	Enota	Klasično	Mikroproces.
1	Dovedena energija	kWh	7491	4111
2	Dimniške izgube	kWh	2850	1723
3	Energija vložka	kWh	434	437
4	Ostale izgube	kWh	4207	1951
5	2/1	%	38,05	41,91
6	3/1	%	5,79	10,63
7	4/1	%	56,16	47,46

Za zaključek naj še zapišemo, da je dosedanje delo na razvoju znanja treba v železarni nadaljevati z aplikacijami na vseh pečeh. Uvajanje mikroprocesorjev na stare peči kaže potrebo po posodobitvi konstrukcije peči in regulacijskih elementov. V ta namen smo se strokovnjaki v tozdih ETS in PII že dogovorili, da bomo stare žarilne peči v Kovačnici in livarni posodobili kar v najkrajšem času in jih opremili ne le z doma izdelanimi mikroprocesorji, marveč tudi z doma izdelanimi gorilniki in ostalo doma izdelano gorilniško varnostno opremo.

Franc Rus, dipl. inž.

OSKRBA Z ENERGIJO

V juniju so bili porabniki energije v železarni zaradi normalne oskrbe s primarno energijo oskrbovani brez omejitev in prekinitvev. Ob koncu meseca so bili dobavljeni kotalni ležaji iz Švedske za zračni kompresor Atlas-Copco ER-9, ki je bil, predvsem zaradi sanacije temelja, v generalnem popravilu od 10. januarja. Ta zastoj je imel za posledico pomanjkanje higienske tople vode za umivanje ob koncih izmen predvsem v valjarni, jeklarni II., EPŽ in JPL (odpadno hladilno vodo tega kompresorja izkoriščamo kot hig. toplo vodo za umivanje). Občasno pa je bil tudi prenizek tlak komprimiranega zraka.

Energetska gibanja, ki iz tabele niso razvidna, pa globalno proti planu pomenijo ugoden trend, saj smo skupno pridobljene toplote iz zemeljskega plina, kurilnega olja in utekočinjenega naftnega plina porabili za okoli 8% manj, kot smo planirali, oziroma približno enako kot junija 1985. Stroškovno pa je energija za železarno v juniju pomenila skoraj enak obseg stroškov kot v maju, okoli 709,5 milijona dinarjev.

Pozivamo vse: **hočemo** (hotenje je bistvena sestavina dela), **znamo** (poznamo svoje delo tudi po energetske plati, saj smo porabniki energije tudi doma, zato vemo kaj pomeni stroškovno) in **zmremo** (kazalci sedanjih in predhodnih specifičnih porab energije kažejo, da z malo več aktivnega razmišljanja o stroških dela lahko z malo truda prihranimo odstotek ali dva tudi pri energiji).

Kar se našega delovnega odnosa do energije tiče, ni pomembno, ali je draga (kar je in bo) ali poceni, pomembno je, da jo smotno in predvsem gospodarno uporabimo — izkoristimo, kajti na ta način jo bomo imeli poceni in dalj. Vedeti namreč moramo, da je najdražja energija, če je ni!

PORABA IN STROŠKI

	Poraba	Strošek v 1.000 din
Primarna energija		
Elektroenergija	20.731.614 kWh	225.141
Zemeljski plin	3.841.292 Sm ³	263.359
Butan-propan	12.810 kg	1.309
Mazut	774.030 kg	51.464
Koks	4.310 kg	209
Karbid	15.300 kg	2.739
Sekundarna energija		
Acetilen	5.556 kg	4.450
Hladilna voda	1.638.706 m ³	48.603
Hig. topla voda	10.600 m ³	5.678
Para	4.630.130 kg	48.153
Kisik	522.625 kg	18.792
Komprimirani zrak	5.766.000 m ³ _n	14.673
Čisti N ₂	1.746 m ³ _n	561
Tehnični N ₂	31.720 m ³ _n	1.635
Argon	10.114 m ³ _n	10.155

KULTURA DELA-MOŽEN PROJEKT V PRIHODNOSTI

UVOD

Kdor ima spomin za pozive, pobude in zahteve, ki se v železarni periodično pojavljajo bodisi v obliki gesel ali kot logični zaključki razmišljanj o stanju našega gospodarstva, ta ve, da pri nas radi naštejemo naslednje: povečati število koristnih predlogov, krožkov kvalitete in inovacij, izboljšati tehnološko in delovno disciplino, kakovost in storilnost, skrbeti za živahne delovne skupine, stremeti k dobrim medsebojnim odnosom in ustvariti človeka vredne, varne, sodobne pogoje dela. Sem spada tudi poziv k izobraževanju, k zavzetemu samoupravljanju in k družbenopolitični aktivnosti, v viziji zagnanega in ustvarjalnega dela pa ne manjka tudi rekreacije in kulture.

Seveda vse našteto skupaj da skico nekega idealnega delovnega okolja (delovne skupine ali tozda), ki ga ne v Železarni Ravne ne v Sloveniji najbrž ni. Uporabna vrednost takšnih idealov in vizij je v tem, da kažejo možnosti in cilje ter obenem poskušajo dokazati, da so v precejšnji meri uresničljive, če je le volja za to.

Če je torej treba vzeti vso stvar resno, ne kot minljivo aktivistično zagnanost, ki se zapodi danes sem in jutri tja, ki za nekaj časa zaleže, potem pa spet uplahne, utegnemo po zgledu krožkov kvalitete kdaj razmisliti tudi o projektu, ki se lahko imenuje HUMANNO DELO — POGOJ ZA DOBRO DELO ali KULTURA DELA ali kako drugače. In na to temo je v besedilu nanizanih nekaj misli in nakazanih nekaj možnosti, seveda pa tudi vprašanj in pomislekov.

OD MAJHNEGA K VELIKEMU

Izkušnja uči, da je lažje spoznati manjšo družbeno enoto kot veliko. Preprosto zato, ker je manjša prej pregledna in bolj obvladljiva, spremembe se v njej lažje izvedejo itn. Ta preudarek je dal npr. prednost delovnim skupinam (20 ljudi) ali celo le krožkom kvalitete (5—10 ljudi) pred zborom delavcev (100—150 ljudi).

Tudi etnolog ali sociolog ravnata enako. Če zastavita uspešno raziskavo urbanega naselja, se ne bosta lotila celega mesta, ampak bosta izbrala predmestje ali le njegov del (npr. M. Ravnik, Galjevica), M. Makarovič je zavestno izbrala zaključeno celoto Strojne itn. Po tej analogiji bi bila v Železarni Ravne takšna celota manjši tozdi.

Preden pa se zadeve lotimo, je treba opozoriti na tehten pomislek, namreč: ali sploh smemo potegniti preprost enačaj med manjšim zaselkom in tozdom ter upati, da bomo dobili ugoden rezultat?

ALI IMAMO SVOJ TOZD RADI

Naselja imajo dokazano svoj obraz. Tudi čisto nova, zrasla pred 10 leti na pašniku, ga kma-

lu pridobijo. Ljudje, ki dan na dan in leto za letom živijo skupaj kot sosedje, mu vtisnejo nekaj posebnega, svojega, kar ga loči od drugega podobnega na drugem koncu dežele.

Ne vemo pa, ali smemo reči, da imajo svoj obraz v takem pomenu tudi Jeklarna in jeklarji, Kovačnica in kovači itn. Povsem neraziskano je vprašanje, ali je osem ur skupnega dela na dan že dovolj, da se ljudje, ki se pripeljejo skupaj iz Črne in Mislinje, Dravograda in Raven počutijo kot eno in da pojmujejo tovarno ne ravno kot svoj drugi dom, ampak vsaj kot kraj, kamor hodijo vsak dan še kar radi.

Avtorji v uvodu naštetih ciljev niso hkrati definirali tudi, ali naj bo glavna motivacija, ki naj pomaga doseči cilje, predvsem večja plača, ali pa je potrebno, da je delavec tudi čustveno povezan s svojim delovnim okoljem, s sodelavci, z napravami, skratka z vsem, kar se imenuje tozdi oziroma uspešen tozdi, vsaj tako kot športnik s svojim moštvom, pevec s svojim zborom itn. Čeprav se tu sama ponuja primerjava z Japonsko, bi takšne daljne izkušnje, ki izvirajo iz popolnoma drugačnih pogojev in tradicij, veljalo omenjati samo z veliko rezervno. Vprašanje pa je seveda treba razčistiti, saj je lahko od odgovora v veliki meri odvisna usmeritev projekta ali sploh odločitev zanj.

TOZD ORODJARNA, KAKOR GA KAZE KADROVSKO POROČILO

Kadrovska poročila v naši železarni so vsako leto boljša, bolj detaljna in izčrpnja. Njihova edina pomanjkljivost z vidika našega razmišljanja je v tem, da kažejo zmeraj železarno kot celoto bodisi pri fluktuaciji ali izobrazbi, bodisi pri nesrečah, alkoholizmu itn. Kdor hoče iz njih izluščiti podobo kakšnega tozda, mora številke poiskati sam.

Iz kadrovskega poročila za leto 1985 izpisani podatki dajo npr. o tozdu Orodjarna naslednjo podobo:

Šteje 89 delavcev, ki so po prečno stari 31 let. 18 jih dela na obdelavi informacij (v administraciji le 2), 71 pa na obdelavi materiala. Zelo visok je odstotek vozačev — kar 60 ali 67,4 odst. Med vsemi proizvodnimi tozdi so zabeležili najmanj odsotnosti (1203 dni ali 4,83 odst.) zaradi bolezni, nege, spremstva in nesreč. Teh so imeli samo 7, kar je pod poprečjem DO.

Vrste odsotnosti so prvi podatek o interesih delavcev: od 252 so jih imeli za osebne zadeve in drugo 139, za SLO 39, za šport 27, za šolanje 25, za kulturo 4.

Izobrazbena struktura je ugodna; mladost daje dosti možnosti za šolanje do zahtevane izobrazbe.

Pri OD so bili z 58.737 din po prečno na zaposlenega med vsemi mehansko obdelovalnimi tozdi na prvem mestu.

Dali so 12 koristnih predlogov in ustanovili 1 krožek kvalitete.

Organizirani so v 4 delovne skupine s po 16—23 člani. Od 27 vprašanj, ki so jih postavili na teh skupinah, so jih 7 rešili v tozdu, 20 pa poslali strokovnim službam.

ČESA STATISTIKA NE POVE

Takšno poročilo seveda ne more povedati (to niti ni njegov namen), kakšne so npr. želje ali ambicije orodjarjev po nadaljnjem izobraževanju. Tudi ne vemo, kaj jih povezuje v razmeroma dober kolektiv, kaj jih morebiti kdaj razdvaja, kakšni so njihovi pogledi na življenje, kakšne njihove lestvice vrednot. Ne vemo torej, kakšni so naši orodjarji (enako pa tega ne vemo za druge delavce) kot kompletni ljudje vsak zase ali združeni v skupino.

Seveda bi sopostavitve nekaterih podatkov iz poročila dopustile nekaj vzročnih povezav, npr. med zahtevnostjo dela, izobrazbo, nesrečami, disciplinskimi prekrški itn. Vendar bi tako dobljeni rezultati kaj veljali samo, če bi prišli do njih na terenu in jih dobro preverili.

Nekaj pa je posredno jasno tudi iz tega poljubnega izvlečka (Orodjarno smo namreč izbrali le zato, ker je majhen tozdi, ravno tako bi lahko npr. Kalilnico): podatki bi pokazali v vsakem tozdu drugačno podobo. Zato pa bi morale biti tej različnosti prilagojene tudi poti k skupnim ciljem, ki smo jih videli v uvodu.

MOŽNOSTI PROJEKTA »KULTURA DELA«

Predpostavimo, da se bomo stvari v kakšnem tozdu lotili na tak ali podoben način. Ko bi imeli takrat ustrezne podatke zbrane in obdelane, bi bilo možno bolje kot danes tudi načrtovati dejavnosti v zaželeno smer. Te seveda v raznih oblikah kar dobro poznamo, saj se k njim na ravni delovne organizacije radi vračamo, namreč: delavci naj bi sprejemali postavljene delovne cilje, akcijske programe ali ukrepe za svoje, naj bi bili pripravljeni začeti spreminjati svojo miselnost npr. glede lažne solidarnosti, varovanja družbene lastnine, kvalitetnega dela itn.

Zdaj je verjetno že jasno, da pojem KULTURA DELA v tem razmišljanju ne pomeni niti recitacij niti petja ob strojih. Pri tem sploh ne gre za direktno povezavo z različnimi vrstami umetnosti, ampak pomeni »kultura dela« prijetno, ustvarjalno in kakovostno opravljanje vsakdanjega dela v človeka vrednem, varnem, prijaznem in tovariškem okolju.

Da bi dosegli ta cilj, se ponuja okvirno takšna (timska) delitev dela:

— varno delo, lepo urejeno okolje — varnostni inženir, ergonom

— z ozaveščenim delom k stalni kakovosti izdelkov (strokovnjaki tozda Kontrola kakovosti)

— ustvarjalnost pri delu, inovativnost (pospeševalec inovativne dejavnosti, služba za inovacije)

— izobraževanje ob delu (kadrovska služba)

— samoupravljanje, družbena samozavešča (funkcionarji DPO)

— rekreacija, kultura, družbena dejavnost (animatorji, sindikat)

Seveda bi vse te dejavnosti zastavili, načrtovali in vodili vodilni delavci tozda. Oni bi dali pobudo, pritegnili našete strokovnjake in si z njimi porazdelili delo. Od njih, seveda pa tudi od vseh delavcev, pa bi bilo odvisno, kako bi projekt zaživel in uspel na daljši rok.

Marjan Kolar

Kaj vemo o sodelavcih

Raziskovalci vedenja so sestavili seznam dogodkov, ki so jih imenovali »spremembe v življenju«. Te terjajo družbeno prilagajanje. Bolj ko se pri posamezniku seštevek dviga nad 200 točk, večja je možnost, da bo zbolel v prihodnjih dveh letih. Verjemimo temu ali ne, gotovo pa bomo do sodelavcev bolj obzirni, če bomo upoštevali njihove stiske.

Dogodki	Točke
1. Smrt zakonca	100
2. Ločitev zakona	73
3. Ločeno življenje zakoncev	65
4. Zaporna kazen	63
5. Smrt bližnjega sorodnika	63
6. Osebna poškodba ali bolezen	53
7. Poroka	50
8. Odpustitev z dela	47
9. Pobotanje v zakonu	45
10. Upokojitev	45
11. Bolezen ožjega sorodnika	44
12. Nosečnost	40
13. Težave s spolnostjo	39
14. Rojstvo otroka	39
15. Prilagajanje v službi	39
16. Sprememba kraja bivališča	38
17. Smrt prijatelja	37
18. Sprememba delovnega mesta	36
19. Prepričanje z zakoncem	35
20. Zadolžitev	31
21. Plačilo zapadlega dolga	30
22. Sprememba odgovornosti	29
23. Sin ali hči odideta z doma	29
24. Prepričanje s taščo ali tastom	29
25. Izreden osebni uspeh	28
26. Žena preneha ali začne delati	26
27. Začetek ali konec šolanja	26
28. Sprememba v življenjskih razmerah	25
29. Revizija osebnih navad	24
30. Sprememba v delovnih urah	23
31. Težave s predstojnikom	23
32. Selitev	20
33. Sprememba šole	20
34. Sprememba rekreacije	20
35. Sprememba vere	20
36. Sprememba družbene dejavnosti	19
37. Sprememba v spanju	18
38. Sprememba družinskih sestajanj	17
39. Sprememba v prehrani	15
40. Dopust	14
41. Božič	13
42. Manjši prekrški	12

(Vir: Miha Likar, Dejstva prihodnosti v medicini, Obzornik št. 10/1985)

Da gozdovi ne bi propadli

Delavski svet Lesne Slovenj Gradec je na razširjeni seji 17. junija 1986 razpravljal o propadanju naših gozdov. Po obširni razpravi je sprejel vrsto ugotovitev in sklepov. Poglejmo najvažnejše.

Umiranje gozdov na našem območju je torej tako resno, da moramo ukrepati takoj. Zato je delavski svet Lesne sprejel med drugim naslednje ukrepe:

- Zahtevamo od delavskega sveta in poslovnega organa REK, SOZD Franc Leskošek-Luka, DO Termoelektrarna Šoštanj, da do konec septembra 1986 izdela program zmanjševanja emisij škodljivih snovi in da do leta 1990 zgradi čistilne naprave ter tako preneha z onesnaževanjem ozračja.

- Zahtevamo od delavskega sveta in poslovnega organa DO Rudnik svinca in topilnica Mežica, da takoj prenehajo z onesnaževanjem ozračja. Zaradi dolgotrajnega onesnaževanja je v neposredni okolici že uničenih 400 ha gozdov, 3000 ha pa je prizadetih do take mere, da bodo v kratkem času popolnoma uničeni.

- Zahtevamo od delavskega sveta in poslovnega organa DO Železarna Ravne na Koroškem,

da morajo nadaljevati z dosedanjimi učinkovitimi ukrepi zaščite ozračja pred onesnaževanjem. Z vsebnostjo prašnih delcev v dimu železarna še vedno obremenjuje okolje in povzroča škodo v gozdovih.

- Skupščine občin Slovenj Gradec, Dravograd, Ravne na Koroškem, Radlje ob Dravi in Titovo Velenje morajo skrbeti za zmanjševanje onesnaževanja ozračja in okolja delovnih organizacij na njihovem teritoriju ter poskrbeti za zmanjševanje onesnaževanja okolja iz individualnih kurišč z gradnjo toplarn v naseljih.

- Od vseh delovnih organizacij, na katere smo naslovili zahtevo o ukrepih za izboljšanje stanja, zahtevamo, da nam do septembra 1986 pisno sporočijo program ukrepov.

- Predlagamo, da delovne organizacije vgradijo sredstva za sanacijo ozračja v stroške proizvodov in storitev.

- Od vseh upravnih organov zahtevamo, da pred izdajo obratovalnih dovoljenj zahtevajo dosledno vgradnjo čistilnih naprav. (Vir: dopis Lesne Slovenj Gradec)

3587/692 Koroušič B., Uporaba plinske kisikove sonde za nadzor VOD postopka 1985.

3587/693 Glogovac B., Vpliv spremljivih začetnih in robnih pogojev na potek ogrevanja velikih blokov 1985.

7445 Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika 1979.

7446 Popovič M., Kompresorji in ventilatorji 1970.

7447 Turk I., Finančno računovodstvo 1985.

3587/694 Velkovič A., Analizna problematika elektrodnih elektrod 1985. II.

7448 Čop S., Predstavitev jeklarne 2. 1985.

7449 Fairhurst K. R., Obrabno obstojne litine z visokim kromom 1985.

7450 Obrabno obstojne litine z visokim nikljem 1985.

3587/695 Polajner A., Oblikovanje optimalne ocene vključevanja NC strojev v proizvodnjo 1985.

3587/696 Polajner A., Realizacija programskega paketa OSAPS v dejanskih pogojih dela v ŽR — TOZD Armature Muta 1985.

6752/II Ruge J., Handbuch der Schweisstechnik II. 1980.

7451 Kajžar I., Organizacija usposabljanja pripravnikov 1986.

7452 Obratsov I. F., Mechanics of Composites 1982.

7453 Bunc M., Integrirani marketing v nabavi 1985.

7454 Kaltnekar Z., Sistem materialnega poslovanja 1983.

7455 Berberovič Š., Teorija i metodologija troškova 1985.

7456 Budućnost pripada informatiki ili uvod u informacijsko društvo 1984.

7457 Sachs L., Angewandte Statistik 1984.

7458 Kovačević R., Organizacija računovodstva 1984.

7459/1 Devič M., Pregledi i ispitivanje strojeva i uređaja 1985. 2. 3.

7460 Koludrovič Č., Tehničko crtanje u slici 1985.

7461 Brajović V. P., Elektrotermija. Sistem indukcionog grejanja 1985.

7462 Sokolov J. J., Toplifikacija i toplotne mreže 1985.

3587/697 Kosec L., Nestabilnost mikrostrukturnih sestavin pri preoblikovanju in mehaniški obdelavi jekel 1985.

3587/698 Rosina A., Vpliv spremembe sestave žilindre med pretaljevanjem dolgih ingotov po EPŽ postopku na kakovost in možnosti poprave njene sestave 1985.

3587/699 Interakcija med formo in litino pri strjevanju ulitka s posebnim ozirom na pline 1985.

3587/700 Seljak Z., Osnove raziskave obdelovalnosti obrabno obstojnih litin 1985.

3587/701 Seljak Z., Inovativno osvajanje gladine obdelave izkrokov za zaporne elemente 1985.

3587/702 Razvoj tehnologije izdelave krogel iz nerjavne pločevine I. del 1986.

3587/703 Navarjanje stelitov na tesnilne ploskve zasnovane 1986.

3587/704 Peklenik J., Aplikacija informacijskega sistema CAPP v ŽR 1985.

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

7426 Kaltnekar Z., Oblikovanje sistema materialnega poslovanja 1985.

7427 Busch H. F., Material Management in Theorie und Praxis 1984.

7428/4 Lettau H. G., Strategisch planen, mehr erreichen 1983.

7428/2 Malte E. Wilkes, Produkte neu planen — mehr erreichen 1983.

7428/1 Lettau H. G., Ziele Setzen, mehr erreichen 1983.

7429 Žagar F., Slovenska slovnica in jezikovna vadnica 1985.

7430/1 Šmarčan P., Obdelovalni stroji I. 1984.

7431 Šmarčan P., Obdelovalni stroji 1974.

7432 Šmarčan P., Tehnologija obdelave 1971.

7433 Polajner A., Priprava proizvodnje 1984.

7434 Polajner A., Študij dela 1982.

7435 Leš P., Osnove mehanske tehnologije 1978.

7436 Lep J., Matematika I. in II. 1984.

7437 Grlic E., Vaje iz statike. Mehanika I. 1981.

7438 Ilešič M., Dokumentarni akreditiv 1985.

7439 Arah J., Popoldanska obrt 1985.

7440 Bohinc R., Obveznost v združevalnih razmerjih 1985.

7441 Mulej M., Ustvarjalno sodelovanje od zasnove do uspešne prodaje izdelka 1985.

3587/635/II Ule B., Preiskava zapoznelega loma visokotrdnih vijakov, izdelanih iz jekla Č. 4732 II. 1985.

7282 Capitol's Concise Dictionary From and to: English, Swedisch, Dutch, German, French, Italian, Spanish, Croatian b. l.

7384 Vukelja D., Inženjske metode optimizacije sa primerima iz prakse 1985.

3587/569/II Leskovar P., Raziskave integritete površin torzijskih osi I. del. 1985.

3587/684 Obal M., VERMIKULIT — domači ognjevarni material 1985.

7387/a Beer P. F., Mechanics for Engineers. Dynamics 1984.

7387/b Beer P. F., Mechanics for Engineers. Statics 1984.

7396 Fuchs H., Hydraulik Pneumatik 1984.

7442 Schrüfer E., Zuverlässigkeit von Mess und Automatisierungseinrichtungen 1984.

7443 Knauschner A., Oberflächenveredeln und Plattieren von Metallen 1982.

7444 Jackson H. J., Statics and Strength of Materials 1983.

3587/685 Smajič N., Optimizacija EOP — VOD postopka izdelave nerjavnih jekel 1985.

3587/686 Kmetič D., Raziskava razvoja mikrostrukture med valjanjem visokolegiranih feritnih jekel 1985.

3587/687 Torkar M., Raziskava vroče plastičnosti visokonikljevih zlitin 1985.

3587/688 Smajič N., Optimizacija vakuumске oksidacije nerjavnih jekel po VOD postopku 1985.

3587/689/I Koroušič B., Tehnologija izdelave Cr-Al in Cr-Ni zlitin za grelnе elemente po VOD in VAD postopku 1985.

Ule B., Vpliv legiranih in oligoelementov v jeklu na preoblikovalnost v hladnem 1985.

3587/691 Jarič A., Izločanje organskih primesi iz surovin za livarske peske 1985.

3587/659/II Gašpersič B., Meritve toplotno cevnega rekuperatorja II. 1985.

»Bolnik«

Gozdni prostor slovenjgraškega gozdno gospodarskega območja obsega 66 odst. vseh površin v regiji. Danes vemo, da je snovna vrednost lesa le 10 odst. od celotnih koristi, ki nam jih daje gozd, ostalih 90 odst. vrednosti pa predstavljajo njegove varovalne in socialne dobrine. Zato danes pri gospodarjenju z gozdom bolj razmišljamo o gozdu kot o lesni masi. Gozdarski inštitut je lani ugotovil:

»Slovenjgraško gozdno gospodarsko območje je po deležu poškodovanega drevja daleč na prvem mestu v Sloveniji in med najbolj ogroženimi območji v srednji Evropi. Na območju je 75 odst. poškodovanih dreves oziroma 65–70 odst. poškodovanih gozdov po površini. Smrek je zdravih le še 17 odst., jelk 6 odst., bora 6 odst., bukke 68 odst. ali skupaj poprečno le še 25 odst. zdravega drevja.«

Z D R A V J E

NASVETI ZA VITKO LINIJO

Poletje je čas, ko obračunavamo s telesnimi kilogrami, čas, ko se želimo znebiti tistih odvečnih kil, ki nam jih je prinesla zima. Medtem ko ste se že odločili za eno izmed shujševalnih kur, vam želimo pomagati še z nekaj nasveti, ki vam bodo gotovo v korist.

Gibanje pomaga dieti

S telesno aktivnostjo trošimo kalorije, pospešujemo prebavo in izgorevanje hrane v telesu, s tem pa seveda pripomoremo k izgubi kilogramov.

Pogostejši obroki — vitkejšo telo

Strokovnjaki so ugotovili, da telo bolje predela več manjših obrokov kot tri obilne. Lakota v tem primeru ni nikoli premočna, telo pa večkrat vnese hrano bolje predela in manj vskladišči. Seveda pa ti obroki ne smejo povečati celodnevne količine hrane.

Pozorno s skritimi maščobami

Normalno naj bi odrasel človek zaužil dnevno 1 g maščob na 1 kg telesne teže. Tako bi 60 kg težka oseba rabila 60 g maščob na dan. Pri tem ne smemo pozabiti na skrite maščobe v posameznih živilih, ki jih je kar okrog 50%. Torej nam ostane le še 30 g vidnih maščob (olje, maslo, margarina itd.), ki jih lahko dodatno vneseemo v prehrano.

V času hujšanja je prepovedan alkohol

Alkohol sicer nima hranljive vrednosti, vsebuje pa precej kalorij. Telo troši te kalorije, s tem pa ne uporablja maščob iz rezerv. Hujšanje je torej počasnejše.

Dietnega sladkorja se izogibamo

Če piše na diabetičnem sladilu »brez sladkorja«, v večini primerov pome-

ni, da je sladkor zamenjan s sorbitom. Ta pa vsebuje enako količino kalorij kot sladkor. Torej, diabetično sladilo ni primerno za hujšanje.

Daljši je čas hujšanja, trajnejši je uspeh

Čim hitreje je bila telesna teža izgubljena, prej se nadoknadi. Pri manj strogih shujševalnih kurah sicer kilograma počasneje izgublamo, je pa zato uspeh trajnejši.

Beljakovinske diete koristijo koži

Osebam, ki imajo težave s kožo, priporočajo specialisti za kožna obolenja t.i. beljakovinske diete. Živila, bogata z beljakovinami (nemastne ribe, pustito meso, mlečni izdelki), vse-

bujejo mnogo vitamina A, ki je zaščitnik kože.

Če ne gre, pač ne gre

Vsakodnevno odvajanje blata ni pravilo za vsakogar. Strokovnjaki za prebavo svetujejo: ljudje, ki se počutijo dobro ob odvajanju blata vsak drugi ali celo tretji dan, naj zaradi želje po vitki liniji umetno (z odvajali) ne posiljujejo organizma na vsakodnevno odvajanje, ker lahko s tem organizmu le škodijo.

Korenje in limona proti pomanjkanju vitamina A

Osebe, ki uživajo malo maščob, bodisi zaradi narave bolezni ali strahu, da se zrede, morajo vedeti, da v tem primeru telo slabše uporablja vitamin A. Posledice pomanjkanja se kažejo z razpokano kožo in motnjami vida. Vitamin lahko nadomestimo z uživanjem svežega korenja in limone.

Referat za zdravstveno vzgojo KZD Ravne

NABIRANJE ZDRAVILNIH ZELIŠČ

Ni še dolgo tega, ko so bile zeliščarke pomilovane, če ne zaničevana bitja, uporaba zdravilnih rastlin pa skoraj izenačena z vraževerjem. Zdaj medicina ne misli več tako in različnim tabletomanijam večkrat postavlja nasproti naravna zdravila. Seveda pa velja pri tem osnovno pravilo: z njimi ne smemo ravnati sami, ampak le po posvetu z zdravnikom ali farmaceutom.

Je pa prav, če se na ta način vračamo k naravi: z uživanjem njenih darov in z nabiranjem. Kakor sta zdrava trimski tek in gobarjenje, tako je zdravo tudi nabiranje zdravilnih zelišč v gozdovih in na travnikih. — Vse, kar v tem zapisu sledi, je povzeto iz knjige dr. Pavleta Bohinca, Slovenske zdravilne rastline, ki je

izšla pri Mladinski knjigi l. 1983. Če rastlin ne poznamo dobro, je pametno imeti pri nabiranju priročnik s seboj.

NABIRANJE. Rastline nabiramo vedno le na čistih krajih — ne ob cestah in ne na sveže gnojenih njivah. Ne nabirajmo zaščitnih rastlin, pa tudi od dežja mokrih ali rosnih ne. Take bi se hitro pokvarile.

KORENINE, KORENIKE, GOMOLJI. Podzemne dele nabiramo spomladi ali jeseni, preden propadejo nadzemni deli, ko rastlino še lahko prepoznamo. Z motiko ali lopatko kopljemo jamico dober decimeter stran od stebela. Nato jih očistimo prsti, vložimo v košaro in operemo v hladni vodi, vroča bi jih izlužila. Delov s

sluzmi sploh ne izpiramo, le ostrgamo z nožem.

Se sveže večje korenine ali korenike razrežemo kot salamo na tanke ploščice in jih posušimo.

SKORJE. Nabiramo jih spomladi, ko jih najlaže olupimo z lesa, in le od mladih stebel ali tanjših vej, ki niso obrasle z lišaji ali algami.

LISTI. Nabiramo jih v času, ko rastlina prične cveteti ali je že vzcvetela, včasih pa tudi, ko dozore plodovi. Nabiramo pritalne, spodnje in srednje liste, ki jih niso razjedle žuželke ali rje. Pred sušenjem odstranimo stebela ali vejice.

POPKI. Nabiramo jih, preden se pojavijo zeleni listi, rahlo jih naložimo v košaro, in jih damo čimprej sušiti.

CVETOVI, SOCVETJA. Nabiramo jih navadno ob enem z njihovimi peceljčki in jih čimprej damo sušiti. Odstranimo vejice in liste.

ZELI. Pri nežnejših rastlinah nabiramo kot »zel« ves nadzemski del, pri večjih pa odstranimo steblo in debelejšje vejice. Ne pulimo tudi korenin!

PLODOVI. Plodove nabiramo malo prej, preden dozore. Kobulnicam odrežemo cele kobule ter jih obesimo na vrvice in sušimo v suhem prostoru, kjer dozore. Nato jih iztepejo iz kobuljev in odstranimo peceljčke.

SUŠENJE. Nabrane rastline začnemo čimprej sušiti v čistem in suhem prostoru razprostrte na veliki mizi ali policah v eni plasti; v kupih bi se pokvarile. Sušenje naj poteka čim hitreje, prostor zračimo, rastline večkrat prevračamo. Zunaj jih nikoli ne puščajmo čez noč. Nikoli ne sušimo v pečici, le blizu radiatorja ali peči. Najboljša temperatura za sušenje je okrog 35°C. Socvetja in zeli sušimo tudi na vrvcih.

Rastlinje je suho, če se listi v rokah radi drobijo, stebela in skorje pa lomijo. Tako pravilno posušeni rastlinski deli so droge.

Avgusta in naprej lahko nabiramo (meseci so oštevilčeni):

- baldrijan, korenine, 9., 10.
- navadna tavžentroža, zeli, 8.
- ozkolistni trpotec, listje, 8., 9.
- divja vijolica (mačeha), zeli, 8.
- dišeča vijolica, korenine, 9., 10.
- šipek, plodovi, 9., 10.
- šentjanževka, zeli, 8.
- zdravilna strašnica, korenike, 9., 10.
- sivka, cvetje, 8.
- vinska rutica, zeli, 8.
- rožmarin, listje, 8.
- navadna zlata rozga, zeli, 8., 9., 10.
- navadni rman, zel, 8.
- pehtran, zel, 8.
- črna gorčica, seme, 8., 9.
- srčna moč, korenike, 8.
- navadna dobra misel, zeli, 8., 9.
- maline, plodovi, 8.
- lučniki, cvetje, 8., 9.
- islandski lišaj, 8., 9.
- navadna kumina, plodovi, 8., 9.
- kukavice, korenike, 8.
- čistilna krhlika, plodovi, 9., 10.
- divji kostanj, plodovi, 9., 10.
- konjska kislica, korenike, 9., 10.
- jerebika, plodovi, 9., 10., 11.
- črna jelša, skorja, 10., 11., 12.
- jegljiči, korenike, 9.
- grenkoslad, stebela, 10.
- vedno zeleni gornik, listje, 9., 10.
- navadni glog, listje, plodovi, 8., 9., 10.
- poljska materina dušica, zeli, 8., 9.
- kačja dresen, korenike, 8., 9., 10.
- navadni brin, jagode, 10., 11.

REMONT V VALJARNI

S poletjem pride tudi vsakoletni remont v Valjarni; najprej lahke in srednje proge, nato težke. Mesta zasedejo vzdrževalci, valjarji pa odidejo na kolektivni dopust.

Letos je bil temeljit pregled lahke in srednje proge od 7. do 21. julija. Okrog 80 delavcev naših tozdov ETS in SGV ter zunanjih izvajalcev Hidromontaže in Stavbenika je neprekinjeno v več izmenah pregledovalo in popravljalo, kjer je bilo treba, vse stroje in naprave. Posebnih predelav na teh dveh progah letos ni bilo. Še največ dela sta vzeli obzidavi obeh ogrevalnih peči OFAG.

Zahtevnejše bo letošnje popravilo težke proge. Predelati nameravajo vlečanje valjev z drsnih na kotalne ležaje in generalno popraviti kleščni žerjav. Zato bo remont daljši, trajal bo od 17. avgusta do 7. septembra.

Da remont ne bodo prehudo vplivali na plan, so v Valjarni pravočasno poskrbeli za zalogo.

H. M.

KOROŠKI TURIZEM

KOTLJE IN CRNA

Tozd Gostinstvo na Koroškem spada k delovni organizaciji Golfurist, ki ima sedež v Ljubljani. Obsega sedem obratov od Črne do Kotelj. V njem je zaposlenih 72 delavcev. Razpolaga s 120 stalnimi in 25 pomožnimi ležišči v treh objektih: Rimski vrelc 54, Penzion Poljana 22 ter Penzion Planinka 55 stalnih in 20 pomožnih ležišč. Gostilne Pod Uršljo, Dalmatinec in Pri Lipi nudijo gostu le hrano in pijačo.

Vodja tozda Gostinstvo na Koroškem Friderik Rus:

»Kjer ni ustrezne ponudbe, je tudi gosta zelo težko dobiti. Predvsem imamo težave poleti. S tem ni rečeno, da pa so pozimi vse sobe polne. Nekaj časa so se morali gostje voziti na smučanje na Ošven, ker v neposredni bližini ni bilo ustreznega smučišča. To je seveda takoj podražilo njihovo bivanje. S sanacijo penziona Planinka v letu 1981/82 in Rimskega vrelca v letih 1983/84/85 pa si vseeno počasi ustvarjamo pogoje tako za zimski kot letni turizem. Res je tudi, da so družbene razmere trenutno nenaklonjene razvoju turizma. Kriteriji za pridobitev kreditov so težki, saj zahtevajo, da 51 %

ustvarjenega prihodka pridobiš s tujimi gosti. Ob slabi ponudbi pa je tujega gosta zelo težko ali nemogoče dobiti.

Povezali smo se s tremi turističnimi agencijami. Plod sodelovanja bi se moral pokazati že letos, ko naj bi prišli že prvi gostje iz Belgije in Nizozemske.

Verjetno bomo imeli več gostov, ko bo odprt športno-rekreacijski center Ošven — Ivarčko. Z njim bo zadoščeno tudi bolj zahtevnemu gostu. Med gosti smo imeli dolgo časa predvsem otroke, po sanaciji Rimskega vrelca pa prihajajo družine. K temu je veliko pripomogla vlečnica, čeprav samo 300 metrov dolga.

V Črni imamo podobne težave; penzion ima tristežno kegljišče, to pa je tudi vse. Pozimi je nekoliko bolj zaradi smučarskih terenov. Tja hodijo predvsem otroci.

Ni pa ponudba edino, kar nas bremeni. Tu je še kadrovska problematika. Vsako leto razpišemo šest štipendij, prijavijo pa se največ trije ali štirje interesi. Da ni zanimanja, so krivi nizki osebni dohodki in težavni pogoji dela, saj delamo ob sobotah, nedeljah in praznikih. Do leta 1985 smo bili zadnji na lestvici osebnih dohodkov v občini

Hotel Peca je v središču Mežice

Ravne, letos pa se je stanje nekoliko izboljšalo.«

»Kaj pa zdraviliški turizem?«

»Tozd je leta 1982 na republikem komiteju za zdravstvo dobil odločbo, s katero je rečeno, da mineralna voda na Rinskem vrelcu ustreza potrebam v zdravstvu. V letu 1983/84 je ekonomski center za regionalno planiranje izdelal raziskovalno nalogo o možnosti zdraviliške ponudbe. Investicija zahteva ogromna sredstva, zato si tega zaenkrat še ne moremo privoščiti.«

MEŽICA

K Hotelu Peca v Mežici spada še: kompleks žičnice, bife pri spodnji postaji žičnice in na avtobusni postaji, gostilni Brančurnik in Pod gmajno, depandansa Mojca ter slaščičarna. Skupno je v teh lokalih zaposlenih 41 delavcev.

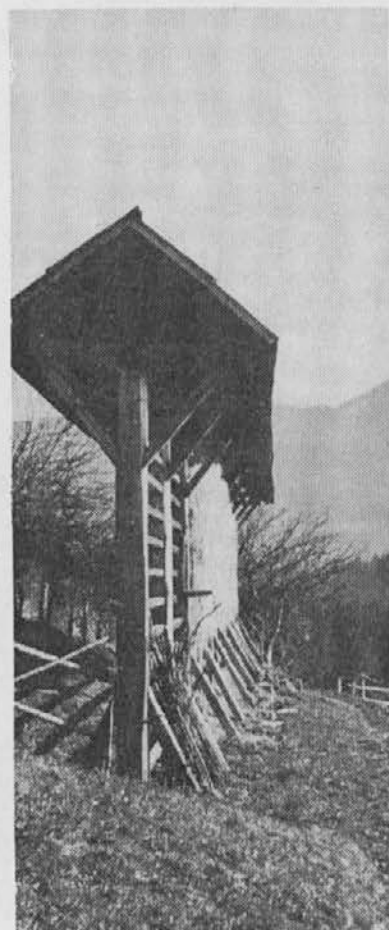
Pomočnik direktorja Hotela Peca Slavko Rosc:

»Razpolagamo z 51 posteljami v hotelu ter 45 skupnimi ležišči v depandansi Mojca, ki se uporabljajo predvsem za mladinski turizem. Sodelujemo z dijaškim domom in občasno uporabljamo njihove kapacitete. Pozimi imamo največ gostov iz Zagreba, Pedagoška fakulteta iz Maribora pa že nekaj let organizira pri nas smučarske tečaje. Poleti hodijo k nam na priprave košarkarji. Za to se zanima vedno več klubov.«

KMEČKI TURIZEM

Kot nam je povedala Marjeta Mlinšek, pospeševalka za kmečki turizem, se v občini Ravne s kmečkim turizmom trenutno ukvarja enajst kmetij, od tega pet s stacionarnim kmečkim turizmom, šest pa z izletniškim. Skupno je 91 ležišč. Prihodnjo sezono se bodo priključile še tri

kmetije, do leta 1990 pa predvidevajo, da bodo razpolagali z 250 ležišči na 20 kmetijah. Največ kmetij, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom je v Šentanelu.

Kozolci dajejo kmečkemu turizmu poseben pečat

Veliko gostov je konec decembra, januarja in februarja ter v najbolj vročih poletnih mesecih. Predvsem je to srednja oz. starejša generacija, zelo malo pa je mladih ljudi.

N. Z.

Hotel Rimski vrelc: njegova zunanja podoba se do danes ni dosti spremenila

KULTURA

DOBRE BRALCE ZAČNEMO VZGAJATI V PREDBRALNEM OBDOBJU

ali

ZAKAJ SLAB OBISK LITERARNIH OKROGLIH MIZ V ŽELEZARNI

Z literarnimi okroglimi mizami bralcev — železarjev smo v Železarni Ravne začeli zato, da bi izboljšali bralno kulturo zaposlenih. Prva in druga miza, na katerih smo primerjali Prežihovo Jamnico in Kosmačevega Tantadruja ter enega izmed dr. romanov s Flaubertovo Gospo Bovary, sta bili dobro zasedeni, nato so začeli ljudje manjkati, novih pa tudi ni bilo. Tako se je izoblikoval krog okrog 10 bralcev, ki na mize redno prihajajo. To pa je manj kot 0,2% zaposlenih, kar je zelo nespodbudno.

Od zdajšnjih sedmih miz lani in letos ni bilo niti ene, na kateri se ne bi pogovarjali tudi o svojem delu. Sploh smo začeli več o smislu naše literarne okrogle mize govoriti, ko nas je postalo manj. Vzroke za upad zanimanja smo iskali v mnogočem.

1. Ugotovili smo, da ni nepomembno, v katerem času je miza. Tako 17. ura popoldne mnogim ne ustreza. Gotovo bi več delavcev prihajalo na pogovore popoldne (za v prihodnje vemo, da je pametno upoštevati tudi izmene, saj je iz nekaterih več obiska kot iz drugih). Toda — samo prihajalo — kajti vprašanje je, če ne bi potem na mize hodili nepripravljeni, samo zato, da jim ne bi bilo treba biti na delu. 17. ura popoldne resnično mnogim ne ustreza, kajti ne smemo pozabiti dejstva, da ima železarna mnogo vozačev, ki se jim za tri ure ne splača domov, čakati tri ure pa je tudi dolgo. Sploh smo na pravi čas opozarjali maja, ko je bila letošnja tretja okrogla miza, in tudi letni čas že ni več najbolj ustrezen.

2. Za drugi razlog slabega obiska literarnih okroglih miz v železarni smo našli majhno število bralcev v naši delovni organizaciji. Preprosto smo rekli, da jih ni veliko, in če je tako, jih tudi na mize veliko ne more priti. Toda — na prvih mizah nas je bilo skoraj 40, in to potem ne more držati. Delavci zagotovo berejo (lahko bi kdaj naredili kakšno anketo).

3. Vprašali smo se, če je mogoče razlog za tako slab obisk pogovorov o književnosti predlagano branje oz. branje po navedenem izboru, receptu. (Da jih to moti, je reklo kar precej tistih, ki so bili na mizah). Sploh najbrž to ni pogodu delavcem z višjo ali visoko stopnjo izobrazbe, našim inženirjem, učiteljem, ekonomistom itd. V čem drugem bi sicer človek lahko našel razlog, da se praviloma ti ljudje, ki naj bi brali, miz ne udeležujejo? Če so bili do zdaj na vseh mizah z mentorji vred štirje, je veliko.

4. Ugotovili smo — in ta ugotovitev je najbrž prava, da je bil izbor del za mize neustrezen. Neustrezen, če izhajamo iz končnega cilja, ki je izboljšati bralno kulturo delavcev. Neustrezen pomeni v tem primeru pretežek, nezanimiv za širok krog, ki najraje bere prozna dela (ne poezije, četudi je Prevertova, in četudi je v primerjavi z besedili popevk), prozna dela z napeto fabulo, ki vleče in ki te odtrga od vsakdanjih skrbi. Druge literarne in moralne vrednosti besedil

jih niti najmanj ne zanimajo. Mar jim je vse drugo!

Da je ta razlog za slab obisk literarnih miz pravi in ne način oz. metoda dela na njih, dokazujejo mize same. Na njih beseda navadno zelo teče, praviloma vsi prisotni sodelujejo, vneto razpravljajo in z njih odhajajo zadovoljni z novimi spoznanji in vedno znova presenečeni nad zornimi koti, s katerih se da literatura prebrati. Tako so bili zadovoljni po pogovorih o Čosičevem romanu Dalec je sonce primerjalno z Brigade s hribov, mladinski literaturi in o naturalizmu v književnosti (poleg del, že omenjenih v tekstu).

Da se za slednji razlog ne motimo, je kot naročen v 5. št. Knjige '86, brošuri, v kateri slovenske založbe mesečno predstavljajo svoje novosti, izšel prispevek Silve Novljan Od svetega pisma do Peklenske pomaranče. V njem piše o razstavi knjig, ki jih najraje bere srednješolci. Razstavo so naredili na osnovi anketnih odgovorov 1605 učencev, starih od 14 do 19 let, v 9 ljubljanskih srednjih šolah, na vprašanje, katera do sedaj prebrana knjiga jim je najbolj ugajala oz. kaj najraje bere.

Odgovori so pokazali naslednje: — mladina raje bere dela tujih kot domačih avtorjev (po izjavah naših bralcev je to ravno obratno; bolj so jim všeč domača dela)

— med leposlovjem izstopa proza, od poezije so omenili le 5 del (sicer po večkrat), od dramatike prav tako le 5

PRIMEREN KULTURNI DOM JE POTREBA NAŠEGA KRAJA

(Stališča upravnega odbora KUD Prežihov Voranc Ravne na Koroškem)

Ravne na Koroškem so vedno imele posluh za širše človeške potrebe in smisle. V kraju imamo sodobne športne objekte, uveljavljene kulturne in izobraževalne ustanove in dovolj zelenih površin. Mogočne skulpture iz jekla, ki je za krajane glavni vir dohodka in življenja, pa dajejo celumu naselju videz moderne mesta. Brez dvoma je naš kraj lahko ponosen na svojo železarsko, športno in kulturno tradicijo.

S tem ponosom pa se ne ujema žalostna resnica, da lepo in relativno bogato občinsko središče z več kot 10.000 prebivalci, s 1500 dijaki in skoraj 2000 osnovnošolci ne premore primerne kulture doma. »Primeren« naj bi bil tak kulturni dom, ki bi bil tako opremljen in usposobljen, da bi lahko organiziral kakršnokoli kulturno prireditve brez bojzani, da iz kateregakoli tehničnega vzroka ne bi bil kos sprejeti pod svojo streho domačih in tujih kulturnih skupin. Tega za Titov dom ne moremo trditi.

Titov dom je še vedno na ramenih domačega KUD Prežihov Voranc, ki s skromnimi sredstvi, ki jih ob denarju za redno dejavnost dobi za vzdrževanje doma, komaj zmore kolikor toliko redno pokrivati vedno večje

— med izbranimi je malo del, v katerih je glavni junak mladostnik (12), še manj je mladinskih del (6)

— večina izbranih del sodi v zvrst družbenega in psihološkega romana (ljubezenski), sledi mu zgodovinski roman, kriminalni in pustolovski, z zelo majhnim številom pa so zastopane novele, biografski roman, humor in satira, spomini, znanstvena fantastika

— največ glasov so fantje dali naslednjim knjigam: Charriere, Metulj, J. Jalen, Bobri, F. S. Finžgar, Pod svobodnim soncem, A. Burges, Peklenska pomaranča, K. May, Winetou, dekleta pa: C. Mc Coullough, Pesem ptic trnovk, Charriere, Metulj, F. Christiane, Mi otroci s postaje ZOO, A. Ingolič, Gimnazijka, S. Sheldon, Bes angelov itd.

Avtorica sklene razčlenitev z besedami:

»Pregled predlaganih knjig nam ponuja sliko, v kateri lažje vrste branja krepko presegajo zahtevnejše, kvalitetnejše branje, saj skoraj 2/3 del sodi med lažje branje.« In še: »Zavest, da dobrega bralca vzgajamo že od predbralnega obdobja dalje, naj bi bila v večji meri in bolj učinkovito prisotna povsod, sicer se rezultati različnih raziskav in bralne kulture ne bodo izboljšali.«

Da bi bila slika najbrž čisto podobna, če bi anketo izvedli na srednjih šolah v naši regiji, je dal vedeti tudi prof. Miran Kodrin s SSTNPU Ravne, ki je vodil majsko okroglo mizo o naturalizmu.

Ker pa so naši delavci prav ti — srednješolci (osnovnošolci), ni čudno, da je še takšna ocena z jezika vzeta tudi za nas.

Kljub temu nameravamo v železarni z literarnimi okroglimi mizami nadaljevati. Za jesen in zimo imamo pripravljene temi o dramatik in večnih likih v svetovni književnosti. Kako z novimi pristopi izboljšati kulturo bralcev, takšnih, kot so v resnici, pa bomo povprašali tudi profesorico Meto Grosman s Filozofske fakultete v Ljubljani, ki jo v jeseni nameravamo povabiti v železarno.

H. Merkač

(v praksi) ne bodo mogli aktivno in pasivno izživeti svojih kulturnih vzgibov in potreb ...

Upravni odbor društva je sklenil, da je treba v čim krajšem času z združenimi močmi rešiti vprašanje obnove ravenskega kulturnega (torej Titovega) doma, da bo lahko čimprej začel zadovoljevati vsaj najbolj osnovne potrebe krajanov, hkrati pa začeti misliti tudi na zelo realno potrebo po dolgoročnejšem načrtovanju novega kulturnega doma.

Leta 2000 bodo Ravne najbrž že imele prek 18.000 prebivalcev, morda pet osnovnih in dve srednji šoli (to so seveda le laična predvidevanja!) in temu razvoju prilagojene športne, kulturne in druge infrastrukturne objekte. Tako veliko občinsko središče bo brez dvoma moralo imeti tudi nov kulturni dom. Pravočasno planiranje takega kulturnega razvoja pa je naloga in pravica širše družbene skupnosti. Upravni odbor KUD Prežihov Voranc se je s pismom podobne vsebine obrnil na vse pristojne občinske in krajevne institucije, da kot soodgovorne za naš skupni sedanj in prihodnji razvoj zavzeto in odgovorno začnejo reševati obe zahtevi in obvezujoči skupni nalogi, domačemu društvu pa po svojih najboljših močeh dajo moralno in zagotovijo materialno pomoč za širšo družbeno verifikacijo nujne, vsem prepotrebne akcije zelo širokega družbenega pomena.

Miroslav Osojnik

TRI RAZSTAVICE PROTI POLETNEMU MRTVILU

Za jesenski čas so kulturni programi polni, poleti pa se dogaja malo ali nič. Iz tega razloga se je s pomočjo kulturnega animatorja v železarni avla poslovne zgradbe spremenila v majhno razstavišče, ki je od srede julija do srede julija predstavilo najprej unikatne ročno slikane oblačil Nadje Kresnik iz Radelj, Kipar Andrej Grošel in slikar Stojan Brezocnik, oba doma na Ravnah, sta drug za drugim razstavljal akvarele.

Predvidoma bi avgust prinesel še dve razstavi, a o tem beležka v naslednji številki.

Razstave so se izmenjale brez ceremonij: nobenih vabil, nobenih obvestil in otvoritev. Ogledovalcev pa je bilo kljub vsemu veliko.

Nekatere delovne organizacije (znana je Iskra) imajo celo svoja prava razstavišča. Naša avla to ne more biti, vendar pa nekaj možnosti daje, kar bi občasno lahko s pridom uporabili. Korist je vzajemna: avtor se predstavi, ljudje pa se z njim seznanijo mimogrede. Z. S.

UČITELJI NA UDARNIŠKEM DELU

V izobraževanju nenehno manjka denarja. Ni za opremo, ni za vzdrževanje, ni niti za droben potrošni material, da plač sploh ne omenjamo. Z nekaj iznajdljivosti in dobre volje je tu in tam mogoče kaj zadržati, kot so to med počitnicami storili v Črni. Ravnatelj osnovne šole Alojz Germ je organiziral delovno akcijo: učitelji (še dobro, da med vseplošno feminizacijo šol ta premora nekaj moških učiteljev) so zbelili šolsko kuhinjo in shrambo, tovaršnice pa so opravile delo na šolski njivi. Eni izmed njih je uspelo nekje stakniti ostanke frotirja, iz katerih so naredili brisače za šolo.

Delo vseh je bilo povsem zastojno, ni kanilo kaj niti v sindikalno blagajno, kot je v navadi pri takih akcijah, ker denarja ni. Z. S.

KAKO ŽIVIMO

Ko posije sonce

Ni veliko manjkalo, pa bi zdajle gledali dežnike in kisle obraze, četudi z našega prelepega Ivarčkega in četudi sredi poletja.

Krivo bi bilo sonce, ki ga letos pošteno lomi. Največ je najraje za oblaki — ti pa čakaj. Samo dva meseca imaš počitnice, samo deset dni dopusta, samo parmesečno sezono na Ivarčkem, samo tri dni do zaključka redakcije — pa čakaj!

Lejga — tistega julijskega torkovega jutra pa se je le pokazalo in cel dan blesteló na nebu. Takrat smo zaživelí. Šli smo na Ivarčko: Jože in Kristina Kotnik s svojima otrokoma in nečakinjo, za oddih, ker letos ne grejo na morje. Tinca in Marinca (recimo), da bi črno porjaveli, fantje na golf in hladno pivo, nekatere punce za šank,

(na fotografiji imajo odmor), Katjuša na odbojko, jaz na delo za vas — da ulovim nekaj trenutkov našega poletnega življenja.

Okrog nas pa prostora za sto in sto obiskovalcev, ki bodo prišli, ko bo sonce več dni sijalo.

In ko se vprašam, kaj nas vleče sem in kaj nam Ivarčko daje, je odgovorov veliko več, kot jih gre pod tele slike. Najbolj najbrž to, da za nekaj ur ubežimo blokom, se nadihamo gozda in travnika, otroci pa se naletajo, kot se v mestu ne morejo nikjer. Potem pa srečanja s prijatelji, raženj in dobra volja, s tem pa nove moči za jutrišnji fabriški vsakdan.

H. Merkač

REKREACIJA IN ŠPORT

PLAVANJE

Če sodimo po številu osvojenih medalj na republiškem članskem in mladinskem prvenstvu v plavanju v Kranju pred slabima dvema mesecema, je bil nastop plavalcev in plavalk Fužinarja na tem tekmovanju izjemno uspešen. Tudi teden dni pozneje na mednarodnem mitingu v Kranju so nekateri ravenški plavalci posegli po visokih uvrstitvah. Tako, denimo, sta osvojila 2. mesti Bernard Pesjak na 100 m prsno in Dijana Simonovič na 200 m delfin. Darja Kop si je priplavalala bronasto odličje na 200 m hrbtno in 200 m mešano, Andrej Čeru je bil 4. na 200 m delfin, Sejbina Brašnič pa 7. na 1500 m kravl. Ekipna zmaga na mitingu je pripadla reprezentanci Romunije, Fužinar pa je bil 7.

Lepe uvrstitve na obeh omenjenih tekmovanjih, so zategadelj obetale soliden nastop ravenškimi plavalcem in plavalkam na letošnji osrednji prireditvi pri nas — na državnem prvenstvu, ki je bilo od 18. do 20. julija v Mariboru. Toda z njihovimi nastopi tokrat ne moremo biti v celoti zadovoljni. Zastavljeni cilj je dosegel le reprezentant Aleksander Ambrož, ki si je kljub nekolikani pomanjkljivi vadbi v Ljubljani priplaval tri naslove državnih prvakov. V disciplinah 100 in 200 m hrbtno ter 200 m mešano je dokazal, da je še vedno najboljši v Jugoslaviji. Ostali plavalci in plavke Fužinarja so dosegle bistveno manj, kot se je od njih pričakovalo. Morebiti je šteti za uspeh drugo in četrto mesto Darje Kop med članicami in dve drugi mesti med mladinkami, pa tretje in peto mesto Dijane Simonovič v delfinovem slogu. Soliden je bil tudi nastop ženske štafete 4 x 100 mešano in Andreja Čeruja, ki je dosegel dober rezultat 1:00,77 na 100 m delfin, to pa je že tudi vse, s čimer se lahko ravenški plavalci in plavke pohvalijo. Bernard Pesjak je bil enkrat peti in dvakrat šesti, kar je tudi omembe vredno, toda prav od tega plavalca so mnogi pričakovali več.

Kaj k vsemu temu še dodati? Med potniki za evropsko mladinsko prvenstvo v Berlinu ni bilo nobenega fužinarjevega plavalca ali plavke, čeprav ravenški klub še vedno sodi med najboljše jugoslovanske kolektive. Očitno v mladinskih kategorijah vse bolj zaostajamo za drugimi klubi, v katerih se dela bolj načrtno. Tako je nekdanji trener Fužinarja Andrej Žnidaršič izjemno uspešen pri vzgoji mladih plavalcev pri Klima/Neptunu v Celju, mariborski Jeklo/Branik ima nardarjene plavalke in plavke, ki vse bolj posegajo po državnih naslovih tudi v članski konkurenci. Ni naključje, da so na državnem prvenstvu potrdili dobro formo prav potniki za EP v Berlinu.

Pri Fužinarju bržčas niso najboljše tempirali forme za tekmovanje v Mariboru, to je morda eden od razlogov za slabše uvrstitve. Toda, ali ni vmes še kaj drugega — nesoglasja v klubu, ki se — kot smo neuradno zvedeli — pojavljajo na relaciji trener — plavalci? Duško Simonovič je prevzel vadbo pri Fužinarju kot profesionalni trener pred poldrugim letom. Ob njegovem prihodu so se v klub vrnili nekateri plavalci, ki so prenehali aktivno nastopati, ko je bil trener še Stejepan Jelačič. Nedolgo tega so se pričeli pojavljati problemi v zvezi s treningi. Očitno je trener Simonovič kdaj pa kdaj zahteval preveč od svo-

jih varovancev, ki jim pomeni plavalni šport le nekaj več kot zgolj zadovoljstvo, kot hobi. Ali pa je morebiti kriv za sedanja nesoglasja v klubu napačen pristop trenerja do plavalcev, kaj se ve? Nastale spore bo moralo vodstvo kluba čimprej zgladiti, kajti sicer bo vse bolj trpela kakovost ravenškega plavanja, ki že počasi izgublja težko priborjeni visoki položaj v jugoslovanskem plavanju.

Republiško prvenstvo pionirjev A (do 12 let) je bilo 12. julija v celjskem bazenu Golovec. Od ravenških plavalcev sta se izkazala zlasti dva; Krešo Božič, ki je nastopal v okviru ŠSD, je bil dvakrat prvi in enkrat tretji, Medvešek pa je bil prvi na 100 in drugi na 200 m prsno. Mlada Fužinarjeva plavalka Novkovičeva pa se je odlikovala s tretjim mestom na 100 m kravl.

ATLETIKA

Na republiškem atletskem prvenstvu v Postojni, ki je bilo 13. julija, se je dobro odrezala tudi tekmovalka KAK z Raven Darja Lihteneger. V dvoboju z večkratno državno reprezentantko Lidijo Lapajne iz Nove Gorice je Lihtenegerjeva osvojila 2. mesto v skoku v višino, potem ko je preskočila 180 cm.

Ivo Mlakar

ALPINIZEM

Ponovno je po šestih letih premora v Južnoameriške Ande odpotovala odprava alpinističnega odseka Ravne. Člani odprave Stanko Mihev (28 let), Andrej Gradišnik (22) in Robi Jamnik (21) so v Bolivijo in Peru odpotovali 14. junija in bodo na poti dva meseca. Plezali bodo na območju gorovij Cordiliera Real in Cordiliera Apolobamba. Vrhovi so tod visoki do 6400 m. Medtem ko so Kraljevske

Kordiljere (Real) alpinističnemu svetu dobro poznane, pa je Cordiliera Apolobamba jugoslovanskim alpinistom še nepoznana. Člani odprave pa bodo skušali preplezati kakšno novo prvenstveno smer.

Medtem pa ostali člani plezajo po domačih stenah: Jelka Tajnik in Mirko Krajnc sta v Vrščih preplezala Kamniško, ocenjeno s VI/Ao, v Šitah pa smeri JLA (VI+/Ao) in Zajedo (VI/Ao). V steni Triglava sta preplezala Peternela (VI/Ao) ter nato sestopila po Skalaški, v Ojstrici pa Zmaja (VI/Ao) ter v steni Dedca Desno smer (VI) ter Centralni steber (VI+/Ao).

Drago Slavič in Brane Vezovnik pa sta zadnji vikend v juniju v Raduhi opravila prosti ponovitvi smeri DD (VII) ter Edijevega stebra (VI+), skupaj s Dušanom Planincem pa so preplezali še Studentsko smer in sestopili po Originalni. Zaradi slabega vremena Franc Pušnik, Gorazd Črešnar ter Stanko in Darko Jamnik niso mogli plezati v Grossglocknerju, opravili pa so ledeniški tečaj, ki je trajal od 3. do 6. 7.

28. junija pa sta Ivan Štornik in Zdenko Razbornik (AO Črna) preplezala SV greдино v Grossglocknerju (ocena V, 450 m 60°) ter sestopila po Welzenbachovi smeri V—, 500 m).

19. julija je Štornik skupaj s člani AO Črna odšel na tabor v Chamonix, kjer bodo plezali v okolici Mont Blanc in Grand Jorassov.

Brane Vezovnik in Urška Šaver pa sta odšla plezat v okolico Gardskega jezera.

V začetku avgusta se pripravljata tabor na Raduhi, ki bo namenjen predvsem plezanju s tečajniki.

Za pot v kanjon Verdone (Francija), ki je meka prostega plezanja, pa se pripravljata Drago Slavič in Vezovnik.

SAH

V počastitev dneva rudarjev, ki ga sicer praznujejo 3. julija, je bil 28. junija v Delavskem domu v Zerjavu ekipni turnir v hitropoteznem šahu. Tekmovanje je tradicionalno in se ga vsako leto udeležijo ekipe iz različnih krajev domovine in tudi tujine. Ekipe so šteje po 4 igralce. Po zanimivih bojih je zmagala ekipa Železarnice Ravne I. Sledijo: Rudnik Mežica, REK Titovo Velenje, Rudar Mežica, Železarna Ravne II, Idrija, Bleiberg (Avstrija) in Društvo upokojencev iz Mežice.

Ob dnevu borca 4. julija je bilo v Mežici prvenstvo koroške krajine za posameznike. Igrali so po švicarskem sistemu 9 kol. Tekmovanje je trajalo 2 dni. Brez udeležbe nekaterih boljših šahistov je bil turnir kljub temu na dovolj kakovostni ravni. Zbralo se je 16 tekmovalcev različnih kategorij in naslovov. Prepričljivo in zaslužno je zmagal Danilo Peruš z 8,5 točkami, a drugi je bil manj prepričljivo, toda zaslužno po Buchholz sistemu Jože Jesenek s 6 točkami. Sledijo: Špalir 6, Planinšek 5,5, Vrečič in Šahinovič 5, Burjak, Tevž, Maklin, Oderlap 4,5, Vidmar in Janžekovič 4, Čolič, Mordrej, Svetina 3 in Verbič 1 točka.

j-k

ČESTITKA

6. julija 1986 je na FNT, v TOZD Montanistika, Odsek za metalurgijo, uspešno zagovarjal svojo magistrsko nalogo »Kvantitativna energijsko disperzijska analiza NIMONIC 80 A v rasterskem elektronskem mikroskopu« naš delavec **HENRIK KAKER** iz tozda RPT.

Mlademu magistru čestitamo in želimo, da uspešno nadaljuje raziskovalno delo.

Sodelavci

BRIGADIRJI NA IVARČKEM

Od 6. do 27. julija je okrog 40 mladih študentov, dijakov in delavcev sodelovalo na mladinski delovni akciji Ivarčko '86. Največ je bilo domačinov, nekaj Storanov, nekaj iz DO Jelšingrad v Banja Luki, s katero dobro sodeluje naš tozdr Industrijski noži.

Brigadirji so vse dni delali zagnano in poprečno presejali normo za 7%. Na zahtevnem terenu od Rimskega vrelca do Ivarčkega in od Ivarčkega do Ošvena so izkopali mnogo metrov poti za elektriko in telefon.

Kljub težkemu delu so se v brigadi imeli dobro.

H. M.

Par

DEJAVNOST DRUŠTVA UPOKOJENCEV

UPOKOJENCI NA IZLETU V LOGARSKI DOLINI

Sezono izletov smo letos upokojenci začeli z obiskom lepe Logarske. Človek bi sodil, da ne bo prevelikega zanimanja, bilo pa je prav nasprotno. Izkazalo se je, da je še marsikdo od udeležencev ni videl. Pa še eno prednost ima potovanje v domači deželi: ni nivoze na mejah in nobenih dokumentov ni treba vzeti na pot. Avtobus gostincev je zelo primeren za srednje veliko družbo, šofer Marjan pa iznajdljiv in točen. 12. maja smo brez običajnih čakanj na posamezne »boljše« udeležence začeli potovanje večinoma vsaj dobri znanci z ravnstkih ulic. Med nami so prevladovala ženske, saj smo bili moški le manjšina v avtobusu.

Vreme nam je ugodilo, ni bilo vroče, pa tudi deževalo ni, kratka, ugotavljali smo, da je kot naročeno. Po Mislinjski dolini se ni opazilo večjega zanimanja za pokrajino. Poraslo je, ko smo bili v soteski Hude luknje in smo prehajali v Saleško dolino. Po zdravili so nas hladilni stolpi termoelektrarne, že smo zavili po novi cesti proti vasi Gorenje in naprej do Smartnega ob Paki. Tu je bila naša prva postaja. Pretegnili smo si ude in stopili v klet, kjer so nam predstavniki Vina Smartno razložili delovanje tega kletarsko-trgovskega podjetja, obenem smo si ogledali klet in polnilnico za vino čez cesto. Vmes smo seveda dobre, o katerih je bil govor, tudi poskušali. Poslovili smo se od prijaznih gostiteljev in kmalu nato zavili v Mozirju proti Savinjskemu gaju, ki je postal znamenitost tega kraja. Navdušeni od lepote tako skrbno negovanega parka smo se še ustavili v butiklu Elgroja Mozirje, kjer je bilo precejšnje zanimanje za razne nove vzorce, pa tudi klasične hlače za moške, ki jih v trgovini ml starejši težko dobimo. To so bili prvi »spominki« z naše poti. Ko smo zopet zajahali naš avtobus, se je kmalu za Nazarjem pokazalo več vrhov, pod katere smo bili namenjeni. Raduha na čelu teh je bila »rahlo« v oblakih,

ki so nekatere spravili v slabo voljo. Pa ni bilo hudo, čeprav Ojstrice (vrha) še videli nismo. Malo smo ponovili zemljepis in že smo bili skozi lepe zgornjesavinjske trge. Zdaj so bile po dolini nasejane le še posamezne hiše. Ustavili smo se pri Igu, kjer je postavljen pri parkirišču prikupen paviljon s prav tako prikupno prodajalko okrepčil in spominčkov. V skupinah smo si še ogledali presihajoči studenec, ki je ta dan zopet deloval. Nato še majhen stop pri Rogovilcu. Postajalo je vse živahnejše v pričakovanju, kako bo na cilju, to se pravi v Logarski, ker so megle zaradi našega vzpenjanja postajale vse nižje. V pogovoru o Robanih, Klemenških in Logarjih smo se počasi bližali koncu Logarske. Se malo v zavoj in bili smo na cilju, kar se vožnje tiče. Najprej je bilo treba peš. Kljub rahlemu dežju, ki je prav sedaj začel rositi po radovednih Ravenčanih, ni bilo prehudo priti gor do slapa Rinke. Nekateri, ki niso morali ali mogli na hribeček, so se zatekli v gostišče. Slap nas je po svoji navadi malo pomočil, malo smo se razgledali po meliščih in snežiščih, ki so letos bila še obilna, in se počasi vračali po gozdu. Ta nas je ščitil pred roso, ki je zjačela gosteje padati. Ko smo se po drugi uri spet kompletirali, smo se podali na kosilo k Rogovilcu, kjer sta nas sprejela prijazna gospodinja in njen mož. Bili smo hitro postreženi. Tako so tudi najbolj lačni, ki niso vzeli kake popotnice s seboj, postali dobre volje. Z odhodom smo malo počakali, ker se je našemu sopotniku pripetila smola — izgubil je ključ domače blagajne. Kljub Marjanovem prizadevanju ključa niso našli in krenili smo. V Nazarjih smo zamudili ogled Jakijeve galerije, ker niso mogli najti ključarke. Tudi milica je ni našla. Prisiljeni smo bili zateči se k nadomestnim gostinskim uslugam. Pri Hudi luknji smo zaključili izlet z obiskom znane gostilne. Domov smo se pripeljali z zamudo, česar pa vsaj po zatrevanju ob slovesu nihče ni obžaloval.

J. Slavič

ZAHVALE

Ob boleči izgubi naše drage mame, bice, prabice in sestre

Marije Pavše — Ravnjakove mame

iz Kota pri Prevaljah se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Izredna zahvala zdravniku dr. Matovinoviču, ki ji je do zadnjega lajšal bolečine in storil vse, kar je mogoče.

Hvala vsem za darovane vence in cvetje ter izrečeno sožalje.

Posebno se zahvaljujemo tov. Gregorju Burjaku za poslovilne besede ter č. g. duhovnikom za obred in pevcem Vresa za zapete žalostinke.

Zalujoči: sinovi in hčerke z družinami, sestra in drugo sorodstvo

Ob mnogo prezgodnji smrti moža, očeta, tasta, dedka in brata

Rudija Orešnika

se z bolečino v srcu iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam bili v prepotrebno oporo in pomoč, posebej še osebju bolnišnice Slovenj Gradec za zdravljenje, nego in lajšanje bolečin in čebelarjem, ki ste množično in s častjo pospremili dragega pokojnika na zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo vsem, ki ste darovali cvetje, govornikom, godbenikom, delavcem železarne in Čelika.

Zalujoča družina Orešnik s svojci

Ob boleči izgubi dragega očeta se najlepše zahvaljujem sodelavcem montaže stiskalnic za darovani venec.

Jože Kotar

Ob boleči izgubi našega moža in očeta

Martina Brezovnika

se zahvaljujemo vsem, ki so darovali cvetje, Pihalnemu orkestru ravnstkih železarjev ter pevcem za žalostinke, g. župniku za opravljeni obred in vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča žena in otroci

Ob boleči izgubi dobrega moža

Martina Beloviča

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste darovali cvetje, izrekli sožalje in pomagali v najtežjem trenutku. Hvala g. župniku za opravljeni obred, govorniku za poslovilne besede in Pihalnemu orkestru železarjev. Vsem srčna hvala.

Zalujoča žena Tončka

Ob nenadomestljivi izgubi

Jožeta Krevha

se zahvaljujemo vsem, ki so se poklonili njegovemu spominu, sočustvovali z nami, darovali cvetje in denarno pomagali.

Posebej se zahvaljujemo dr. Roglu in osebju Bolnišnice Smrečina Topolšica, zvezi borcev Ravne, govornikom, pevcem MPZ Fužinar in Pihalnemu orkestru ravnstkih železarjev.

Vsi njegovi

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavkam in sodelavcem tozda Kontrola kakovosti kakor tudi osnovni organizaciji sindikata za lepa darila in izkazano pozornost.

Vsem želiva še veliko delovnih uspehov, zdravja in medsebojnega razumevanja.

Urška Oder in Lojzka Kovačič

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vam, drage sodelavke jedilnic, za lepo darilo, ki me bo vedno spominjalo na naše delovno življenje. Želim vam veliko delovnih uspehov ter medsebojnega razumevanja.

Angelca Vaukan

Iskreno se zahvaljujemo sodelavcem tozda Armature za solidarnost in pomoč pri odpravi posledic neurja, ki je močno prizadela naše domove 15. in 16. junija.

Karel Kolar in Anton Jamnik

Vsem, ki so nama kakorkoli pomagali ob elementarni nesreči, se iskreno zahvaljujemo.

Ljuba in Stanko Mlakar

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda Valjarna, tretji izmeni srednje proge, za lepo darilo, ki me bo spominjalo na vas in na leta, ko smo skupaj delali.

Vsem želim še veliko medsebojnega razumevanja, zdravja in delovnega uspeha.

Pongrac Plemen

Izdaja delavski svet Zelarzne Ravne kot mesečnik v nakladi 6500 izvodov. Uredja uredniški odbor: Jože Gruđen, Ivica Klančnik, Marjan Kolar, Franjo Miklavc, Vladimir Novinšek.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Telefon: 861 131, int. 304.

Tiska: CGP Večer, Maribor. Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72 in mnenju sekretariata za informacije SRS, št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

Fotografije za to številko so prispevali: H. Merkač, N. Zunc, tozdr RPT in arhiv uredništva.

JESENSKE LEKCIJE

September bo za zaposlene v naši železarni v marsikaterem pogledu pomenil skoraj toliko kot mladim začetek novega šolskega leta. Preprosto: marsikatero lekcijo bomo morali obnoviti, marsikatero pa se šele naučiti na novo. Predmetnik je kar obsežen.

Junija izglasovani novi akti o delitvi OD bodo začeli veljati 1. avgusta 1986. Če si bomo hoteli 15. septembra več deliti, bomo morali predtem več ustvariti. Zato pa se bomo morali v vseh tozidih in delovnih skupnostih dobro organizirati in se s poleti pridobljeno kondicijo usposobiti za visok vsakodnevni ritem dela.

Obenem moramo začeti odpravljati celo vrsto razvad in slabosti; predvsem dvigniti produktivnost dela in zmanjšati še vse preštevilne odsotnosti. Zelo dobro vemo, kaj jih povzročata in katere vrste so: zaradi nesreč pri delu odhajamo v bolnišnico, obolevamo, prehitro se odpravljamo ob koncu izmen proti izhodu itn.

Posebno na področju varstva pri delu se obnašamo še zelo nestabilizacijsko. Najprej izdamo veliko denarja za zaščitna sredstva, potem pa nas ta ne varujejo, kot bi bilo treba, ker jih ne uporabljamo dosledno. Posledica so nepotrebne nesreče pri delu, nato pa bolniške, ki nas spet veliko stanejo. To se res lahko imenuje dvakratna potrata. Zato bomo morali zlepa ali zgrda narediti red, naše delo pa varno. To pomeni, da bomo morali spet dosledno nositi čelade, rokavice, predpasnike oziroma vse to, kar je za posamezno delo predpisano.

O osebnem prispevku po novem se spleča pravi čas dobro poučiti, da ne bo kakšnih nespornostov. Čeprav smo se v razpravah pred referendumom odločili za manjši razpon OP, pa se (ko ga bomo začeli uporabljati) lahko zgodi, da bodo zaradi njega razlike med poslovno najboljšim in najslabšim tozdom znašale na delavca kar precej. Če to upoštevamo in se po tem ravnamo, bo dobro.

Skrb za družbeno lastnino je marsikje prav tako še vse preveč meglen pojem. Ne gre in ne gre nam v glavo, da v železarni ni ne

vijaka ne koščka železa, ki bi nam ga bil podaril kak dober stric. Vse, kar imamo, smo morali kupiti z našim skupaj prisluženim denarjem. Če zdaj bodisi pri delu malomarno ravnamo z materialom ali pa ga kaj odnesemo domov za lastno uporabo, smo zapravili znesek, ki smo ga predtem plačali iz skupnega. Torej smo z nepremišljenim ravnanjem oškodovali vso železarsko skupnost.

Takih lekcij ni prijetno ne brati ne poslušati, ni pa jih veselo niti pisati. Vendar so v raznih oblikah potrebne vse dotlej, dokler se stanje ne bo bistveno popravilo. Zato si jih bomo morali začeti najkasneje to jesen vbijati v glavo, in prej ko si jih bomo zapomnili, bolje bo za vse.

PET MINUT ZA LEPOSLOVJE

Pajčevina in sveder

PAJČEVINA

Pajčevina je vse,
kar sem v upu tkal;
vse, za kar sem se gnal
in mislil, da bo najbolje;
da mi le še pognojeno polje
manjka; seme bo že prišlo in
blagoslov; od hrasta, ne boga,
iz regratovih lučk, ne iz Krškega,
iz energije stranskih pogledov,
raskavih dotikov rok,
iz tihe besede,
ki ne ugrizne,
le séde,
rahló, poboža
in obsedi.
Z molkom spregovori.
Pajčevina je vse.

MAMA

1
V tisti grdi,
črni graben prekleti,
ki je ob vsakem deževju
podiral brvi,
si me poslala
in me nazaj
poklicala:
očeta več ni.

2

Nekaj sva pa le imela skupnega, mama,
če drugega ne, to, da sva ostala sama,
ko je kikirik narekoval uro.
Tistih sinjih juter se spomni,
ko naju je zeblo v podplate,
in si me v staro vrečo zavila;
ali trpotca pred pragom,
lekarne za vse.
In še se spomni, mama,
da sva včasih kakšno modro rekla:
nazadnje sva imela oba prav
in sva se oba enako opekla.

3

Svojo lipovo toplo roko,
ki jo je otrpnil žetveni srp,
si največkrat namenila strahu,
le redko v slovo.
Zdaj vem,
zakaj si skrivala dlan:
črti življenja in smrti
se sekata v meni.

ŠARADA

Ko mi tenko govori listje
in skozi listje veter
in skozi veter zrak
in skozi zrak muren
in skozi murna Paganini
in skozi Paganinija les
in skozi les Samo
in skozi Sama zavest
in skozi zavest mati
in skozi mater jug,

začnem znova.

Herman Vogel

Taterman